

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Gustaf Sandberg

Basel II och dess betydelse för
regleringen av kapitaltäckning i
Sverige

Examensarbete
20 poäng

Lars Gorton

Bankrätt

Vårterminen 2005

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
1 INLEDNING	3
1.1 Bakgrund	3
1.1.1 Bankernas roll i det finansiella systemet	3
1.1.2 De nuvarande kapitaltäckningsreglerna	4
1.1.3 De kommande kapitaltäckningsreglerna	4
1.2 Problemformulering	5
1.3 Syfte	6
1.4 Målgrupp	6
1.5 Avgränsning	6
2 METOD	8
2.1 Perspektiv	8
2.2 Val av tillvägagångssätt	8
2.3 Val av metod	9
2.4 Insamling av data	9
3 TEORETISK REFERENSRAM	11
3.1 Historik	11
3.2 De nuvarande kapitaltäckningsreglerna	12
3.2.1 Introduktion	12
3.2.2 Kapitalbas	15
3.2.3 Kreditrisk	16
3.2.4 Marknadsrisk	18
3.2.4.1 Ränterisk	18
3.2.4.2 Aktiekursrisk	20
3.2.4.3 Valutarisk	20
3.2.4.4 Avvecklingsrisk	20
3.2.4.5 Motpartsrisk	21
3.2.5 Beräkning av kapitaltäckningsgraden	21
3.2.5.1 Kapitaltäckningsgraden	21
3.2.5.2 Beräkning av totalt riskvägt belopp avseende kreditrisk och marknadsrisk.	22
3.2.5.3 Beräkning av kapitalbasen	22
3.2.5.4 Exempel	22
3.2.6 Ytterligare ändringar från tidigare kapitaltäckningsregler	23

3.2.7	Implementeringen av de nuvarande kapitaltäckningsreglerna	24
3.2.8	Spectra Fondkommission	24
3.3	De kommande kapitaltäckningsreglerna	25
3.3.1	Den första pelaren: Minimikrav på kapital	26
3.3.1.1	Kreditrisk	27
3.3.1.2	Marknadsrisk	29
3.3.1.3	Operativ risk	29
3.3.2	Den andra pelaren – Övervakningsprocessen	32
3.3.2.1	Fyra principer	32
3.3.2.2	Krav på redovisningen	33
3.3.3	Den tredje pelaren – Genomlysning av kapital och risk	34
3.3.3.1	Fyra områden med ökad informationsgivning	34
3.3.3.2	Olika informationskrav	35
3.4	Quantative Impact Studies	35
3.4.1	“Quantitative Impact study 2”	35
3.4.2	”Quantitative Impact Study 2.5	36
3.4.3	”Quantitative Impact Study” 3	36
3.5	Metoder för att bedöma kreditrisk	37
3.5.1	KMV	37
3.5.2	Altmans Z-värde	38
3.5.3	Value at risk	38
3.5.4	Värdepapperisering	39
4	IMPLEMENTERING	40
4.1	Finansinspektionen	40
4.1.1	Finansinspektionens roll	40
4.1.2	Tidsplan	40
4.2	EU	42
4.3	Reglernas monetära effekt för bankerna	43
4.3.1	Vinnare eller förlorare?	43
4.3.1.1	Vinnare eller förlorare i kronor	45
5	ANALYS	47
5.1	Skillnader mellan de nuvarande och de kommande kapitaltäckningsreglerna	47
5.1.1	Generell kapitaltäckning	47
5.1.2	Avreglering	47
5.1.3	Kreditrisk	48
5.1.3.1	Schablonmetoden	48
5.1.3.2	Internratingmetoden	49
5.1.4	Marknadsrisk	49
5.1.5	Operativ risk	50
5.1.6	Pelare två och tre	50
5.2	De kommande kapitaltäckningsreglernas konsekvenser för bankerna	51
5.2.1	Varför behövs de kommande kapitaltäckningsreglerna?	51
5.2.1.1	De nuvarande har förlorat sin praktiska relevans	51

5.2.1.2	De nuvarande är generella, ej rättvisande	52
5.2.1.3	De nuvarande går att kringgå	52
5.2.2	De kommande kapitaltäckningsreglernas omfattning och komplexitet	52
5.2.3	Kommer bankerna att beräkna riskerna på annorlunda sätt?	53
5.2.4	Implementeringen	53
5.2.5	Kostnader	54

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING 55

Publicerade källor 55

Propositioner 56

Årsredovisningar 56

Uppsatser 56

Elektroniska källor 56

RÄTTSFALLSFÖRTECKNING 58

Sammanfattning

Titel: Basel II och dess betydelse för regleringen av kapitaltäckning i Sverige

Ämne: Bankrätt

Författare: Gustaf Sandberg

Handledare: Lars Gorton

Nyckelord: Kapitaltäckning, Basel I och II, kreditrisk, marknadsrisk, operativ risk, bank.

Syfte: Uppsatsens syfte är att diskutera de kommande kapitaltäckningsreglernas betydelse för regleringen av kreditgivning. Detta uppnås genom följande delsyften:

- 1) Redogöra för de nuvarande svenska kapitaltäckningsreglerna
- 2) Redogöra för Baselkommissionens förslag till kapitaltäckningsregler och arbetet med att implementera det kommande direktivet om kapitaltäckning
- 3) Beskriva och analysera Finansinspektionens verksamhet och betydelse för de kommande förändringarna

Metod: Jag har använt mig av en induktiv, deskriptiv metod och gjort en kvalitativ undersökning. I uppsatsen har jag valt att utgå från bankernas perspektiv.

Teoretisk referensram:

Här görs en genomgång av de nuvarande och kommande kapitaltäckningsreglerna utifrån gällande lagtext samt Baselkommitténs publicerade förslag.

Analys: I denna del presenterar jag en jämförelse mellan de nya och de kommande reglerna samt vilka konsekvenser detta kommer att ha för bankerna.

Förord

De är inte svårt att räkna upp en rad kriser som utspelat sig på de finansiella marknaderna under senare tid, bankkrisen 1991, kronfallet 1992, Asienkrisen 1997, och nu senast sprucken IT-bubbla och Argentinakrisen. I alla dessa kriser har banker genom sin kreditgivning spelat en större eller mindre roll. Klart är i alla fall att ett ”worst-case scenario” i det ekonomiska systemet oftast innefattar en kollaps i banksystemet. Därför är det naturligt att alla trender på marknaden kopplas till hur det påverkar banksystemet. Senaste exempel på detta är hur kreditberget till följd av 3G utbyggnaden, i den krisdrabbade telekom marknaden, kan växa till en bomb, eller vad som skulle hända om villapriserna plötsligt skulle falla kraftigt.

Med detta i åtanke är det rimligt att banksektorns kreditgivning regleras. Det har också skett, bankerna är tvingade att hålla en viss kapitaltäckning på sin kreditgivning. Regleringarna har troligen dämpat effekterna av de senaste kriserna, men samtidigt har de begränsat bankernas möjlighet att på effektivast möjliga sätt utnyttja sina affärsmöjligheter.

Baselkommittén, som är internationellt ansvarig för kapitaltäckning, har presenterat ett förslag till nya regler. Dessa regler kommer med stor säkerhet spela en roll i de framtida kriserna på finansmarknaderna. Med den här uppsatsen hoppas jag kunna bidra med en bit i det stora finanspussel som genom de svenska bankerna, varken vi vill det eller inte, påverkar vår vardag.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

1.1.1 Bankernas roll i det finansiella systemet

I dagens samhälle fyller bankerna flera viktiga funktioner och är en viktig kanal för Riksbankens politik på penning- och valutamarknaderna. Bankerna har sin främsta roll som finansiell intermediär vilket innebär att de förmedlar överskottskapital samt transformerar kapital från kortfristig inlåning till krediter med längre löptid. På vissa delmarknader fungerar även bankerna som mäklare.¹

Det finansiella systemet har även andra funktioner som att sprida marknadsaktörernas risker genom att t.ex. förmedla optioner. Ytterligare en funktion som bankerna tillhandahåller är att göra det möjligt för marknadens aktörer att snabbt och till en låg kostnad förmedla det kapital som cirkulerar i samhällsekonomin.²

Eftersom banker spelar en så viktig roll i det moderna samhället blir kostnaderna av ett eventuellt fallissemang höga. Om banker misslyckas i sin uppgift som finansiella intermediärer och gör missbedömningar i sin kreditbedömning leder det till många konkurser, med stora förluster och lidande, både mänskligt och ekonomiskt sett. Därför försöker myndigheter ständigt genom olika regleringar att uppnå det optimalt störningssäkra, men samtidigt effektivaste finansiella systemet. Ett sätt att minska systemrisken har varit att skapa kapitaltäckningsregler. Kapitaltäckningsreglerna innebär att ju högre riskexponering desto högre kapitaltäckningsgrad krävs. Även om utvecklingen på de finansiella marknaderna under den senaste tiden har gått mot avreglering och liberalisering, har kapitaltäckningsregler ansetts viktiga och Baselkommittén har getts i uppdrag att ta fram nya internationellt harmoniserade regler på området.

Baselkommittén är en organisation som består av representanter för ett antal av de största industrialiserade ländernas centralbanker. De träffas en gång i kvartalet. Länderna som ingår är: Belgien, Kanada, Frankrike, Tyskland, Italien, Japan, Luxemburg, Nederländerna, Sverige, Schweiz, Storbritannien och USA. Kommittén är fristående, men den håller sina möten hos BIS, Bank for International Settlements, i Basel.

¹ Sveriges Riksbank (2001) "Den svenska finansmarknaden", s. 23.

² Ibid. s. 24.

1.1.2 De nuvarande kapitaltäckningsreglerna

De första kapitaltäckningsreglerna från Baselkommittén (Basel I) publicerades i juli 1988, och implementerades innan slutet av år 1992. Idag har över 100 länder implementerat reglerna³. Kapitaltäckningsregler var ingen nyhet, utan de hade tidigare funnits på nationell nivå⁴. I slutet av 70-talet ledde utvecklingen på de internationella marknaderna till att även regleringar på internationell nivå ansågs nödvändiga. De bakomliggande faktorerna för detta var följande: oro för räntesvängningars effekter på bankers kapital, exponeringen mot betalningssvaga länder samt problem inom den amerikanska olje- och jordbrukssektorn. Genom att harmonisera kapitalkraven hoppades de 10 initiativtagande länderna uppnå ökad finansiell stabilitet.⁵

Det grundläggande kravet i Basel I är att bankerna ålades ett kapitaltäckningskrav på 8 procent av deras riskexponering. Detta var dock inget absolut krav, utan beroende på motpart kunde kravet varieras. Till exempel, för krediter till medlemsstater i OECD krävs ingen kapitaltäckning, eller vid kreditgivning med pant i fastighet krävs en kapitaltäckning på 4 procent (50 procent av 8 procent).⁶

I Basel I tas hänsyn till kreditrisk och marknadsrisk. För att räkna ut dessa risker tilläts endast en metod som skall tillämpas identiskt av alla aktörer.

1.1.3 De kommande kapitaltäckningsreglerna

De finansiella kriser som världen drabbats av under 1990-talet har visat att det finns brister i de nuvarande reglerna. Därför har Baselkommittén påbörjat ett arbete med att utveckla nya regler (Basel II). Arbetet påbörjades i slutet av 1998 och i juni 1999 lades det första principförslaget fram. Kommittén beaktade sedan de remissvar som kom in och det senaste reviderade förslaget presenterades i april 2003. Efter det har även undersökningar, så kallade Quantitative Impact Studies, QIS, genomförts. I dessa undersökningar har remissvar från olika banker sammanställts och utvärderats. Det har genomförts tre QIS.

De nya reglerna innehåller tre viktiga principiella nyheter. För det första breddas reglerna från att bara innehållit harmoniserade minimikrav på kapital till att även omfatta en aktiv risktillsyn samt krav på genomlysning.

För det andra kommer en mer nyanserad bild av bankernas riskexponering att kunna skapas då operativ risk läggs till marknads- och kreditrisk. Genom

³ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 12.

⁴ Se t.ex. 1969 års banklag.

⁵ Markström, Göran (1990) "De nya reglerna för kapitaltäckning i svenska kapitalinstitut". *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvarialsskrift*, Nr 4, 1990, s 91.

⁶ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 6.

detta beaktas även de systemriskerna som samhället och bankerna är exponerade för.

För det tredje ges en möjlighet till bankerna att själva utveckla egna system för att mäta kreditriskerna. Eftersom informationsunderlaget kommer från bankernas egen organisation kommer det leda till högre krav på granskning och redovisning av mätning och hantering av risker.⁷ Genom att bankernas egna system kommer att kunna användas ges möjlighet att ta hänsyn till den snabbt växande floran av finansiella instrument bankerna använder sig av. Därmed tas hänsyn till bankernas nettoposition i marknaden.⁸

Vad förändringarna kommer att betyda för de enskilda bankerna är beroende av sammansättningen på deras kreditportföljer. Beroende på vilken form av tillgångar de har kommer de föreslagna reglerna att påverka deras kapitaltäckning. Den förändrade kapitaltäckningen kommer även att få konsekvenser för bankernas kreditgivning. Om den förändrade kreditgivningen sätts in i ett marknadssammanhang kommer förändringarna påverka kreditsatser, utlåning och det egna kapitalet.

1.2 Problemformulering

Idag finns redan svenska kapitaltäckningsregler i funktion. Dessa kommer att förändras och utökas, men till stor del, principiellt och materiellt, även att bestå i sin nuvarande form. Vilka delar av den svenska regleringen som kommer att behöva förändras är inte i nuläget klart utan det beror på den slutgiltiga versionen av det direktiv som håller på och tas fram i Bryssel. Redan nu kan stora delar av det kommande regelkomplexet skönjas och det är därför möjligt att nu utreda hur de svenska reglerna kommer att förändras. För att kunna göra detta måste först de nuvarande reglerna presenteras, därefter de kommande, och sedan kan en jämförelse göras. Jämförelsen kan användas för att avgöra hur omfattande lagar och andra regleringar kommer att förändras.

På kapitaltäckningens område spelar Finansinspektionen en viktig roll; både som tillsynsmyndighet och stiftare av de regler vars efterlevnad de sedan övervakar. Redan idag har de gett ut regler angående bankernas kapitaltäckning, men Finansinspektionens roll kommer att stärkas ytterligare. Regeringen har beslutat att delegera stor del av implementeringen av det kommande direktivet till Finansinspektionen. Eftersom det är viktigt att övergången till de kommande reglerna löper utan problem och onödiga kostnader har Finansinspektionen redan utfört ett omfattande förberedande arbete. De har publicerat en mängd skrifter där de redogör för sin syn på en rad frågor. Att därför endast utreda vilka lagtekniska förändringar som kommer att ske är inte tillräckligt, även Finansinspektionens regelförslag måste beläggas.

⁷ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 4.

⁸ L. Afrell, H. Klahr, P. Samuelsson, "Lärobok i kapitalmarknadsrätt" (1998) s. 219.

De nya reglerna kommer att ställa högre krav på bankerna sedan de nu även måste ta hänsyn till operativ risk, har möjlighet att själva välja riskmodeller samt måste redovisa utförligare⁹. Det innebär att det finns mer regler att följa, men i praktiken kan det innebära att bankerna nu har fått fler valmöjligheter, och att reglerna därmed är en avreglering.

Dessa frågeställningar redovisas nedan sammanfattade i mitt syfte.

1.3 Syfte

Uppsatsens syfte är att diskutera de kommande kapitaltäckningsreglernas betydelse för regleringen av kreditgivning i Sverige. Detta uppnås genom följande delsyften:

- 4) Redogöra för de nuvarande svenska kapitaltäckningsreglerna
- 5) Redogöra för Baselkommissionens förslag till kapitaltäckningsregler och arbetet med att implementera det kommande direktivet om kapitaltäckning
- 6) Beskriva och analysera Finansinspektionens verksamhet och betydelse för de kommande förändringarna

1.4 Målgrupp

Uppsatsen riktar sig främst till bankanställda och studenter med inriktning mot finansiering eller internationell bankrätt. Jag önskar att även de som har ett mer allmänt intresse av bankmarknaden skall finna uppsatsen intressant och lärorik.

1.5 Avgränsning

För att mitt arbete inte skall bli alltför omfattande är jag tvingad att göra ett antal avgränsningar.

De kommande reglerna kommer att implementeras i ett stort antal länder. Reglerna kommer att få olika utseende beroende på hur det aktuella landets tillsynsmyndighet väljer att tolka reglerna. En komparativ studie skulle därför vara relevant, men jag har valt att endast redogöra för de svenska reglerna.

Jag behandlar regleringar och modeller på ett sätt som är tänkt att ge en förståelse för de förändringar som kommer att ske, därmed lämnas många detaljer outredda, och jag hänvisar till mina källor för den som är intresserad.

⁹ Finansinspektionen (2001) ”Riskmätning och kapitalkrav” 2001:1, s. 8.

I uppsatsen utgår jag från de metoder som lagen kräver när det gäller olika former av beräkningar, och tar inte upp och diskuterar alternativa sätt. Så långt det är möjligt, försöker jag i uppsatsen att fokusera på de förändringar inom kreditgivningen som kommer äga rum, och inte beskriva kreditgivningsprocessen i stort.

När det gäller de kommande reglerna har jag valt att redogöra för Baselkommissionens förslag till kapitaltäckningsregler. EU:s kapitaltäckningsdirektiv motsvarar i stort sett detta förslag, varför det inte är nödvändigt att redogöra för hela direktivet.

Reglerna kommer att bli gällande för alla former av finansiella institut som är verksamma på den svenska marknaden. I uppsatsen har jag valt att lägga tonvikten på regler gällande för banker, och har därmed valt bort att utreda betydelsen för övriga institut.

2 Metod

2.1 Perspektiv

Uppsatsen är skriven utifrån bankernas perspektiv. Jag vill beskriva och analysera kapitaltäckningsreglernas betydelse för regleringen av de svenska bankerna före och efter förändringen.

När ämnet som ska undersökas har fastsällts, blir nästa steg att välja angreppssätt. Enligt Wiedersheim-Paul och Eriksson har angreppssättet ytterst ett skal i form av en referensram, och i den ingår vår samlade kunskap, normer, fördomar, handlingsregler, värderingar med mera.¹⁰

Det är därför av vikt att ta upp en diskussion om mina referensramar. Jag har tidigare bland annat läst ekonomi, juridik och statistik. När jag valt att skriva uppsatsen är det sannolikt att arbetet har påverkats av min respektive bakgrund, att jag varit ekonomistuderande, mitt intresse för finansmarknaden och att jag skrivit uppsatser tidigare. Dock anser jag mig vara oberoende av partsintressen, och att därför ingen enskild parts åsikter har fått företräde.

2.2 Val av tillvägagångssätt

För att kunna skriva en uppsats krävs en god metod och ett genomtänkt tillvägagångssätt. Ingen uppsats är den andra lik och därför behöver varje uppsats ett eget tillvägagångssätt.

Valet av metod att samla in fakta bestäms av metod problemformulering, syftet, den empiriska grunden samt den tid som står till förfogande. Då mitt ämne handlar om en förändring som ännu inte inträffat och dess konsekvenser hade jag inte några färdiga teorier att utgå från, utan har till stor del fått skapa min frågeställning själv. Det har därför varit naturligt att utgå från en induktiv, deskriptiv metod. Detta innebär att jag utifrån de fakta jag samlat har skapat mina teser för att sedan beskriva de kommande förändringarna.

I första hand har jag använt mig av internet som sökverktyg. Här har framför allt de berörda myndigheternas hemsidor använts, från dessa har även en mängd länkar utnyttjats. För mer allmän litteratur har bibliotek använts.

¹⁰ Wiedersheim, Paul F & Eriksson, L T (1989) *Att utreda och rapportera*, s. 51.

2.3 Val av metod

Mitt arbete med denna uppsats har inte inneburit några större metodologiska problem. Uppsatsen är av deskriptiv, kvalitativ karaktär och inga metodmässigt avancerade kvantitativa undersökningar har genomförts. Dock önskar jag redogöra för en del val som gjort under skrivandets gång.

Enligt Riley White är metod ett redskap, ett sätt att lösa problem och komma fram till ny kunskap¹¹. Med andra ord, allt som kan bidra till att uppnå dessa mål är en metod. Inom metodområdet skiljer man på kvantitativa och kvalitativa metoder.¹² Den kvantitativa metoden är mer formaliserad och strukturerad. I analysen av kvantitativ information spelar statistiska mätmetoder en stor roll. Detta i kontrast till kvalitativ metod som primärt har ett förstående syfte. Den största skillnaden mellan dessa två metoder är hur och i vilken utsträckning man använder sig av siffror och statistik för att beskriva en företeelse.

Jag har genomfört en kvalitativ undersökning, där förhoppningen är att erhålla en djup och bred kunskap om både de nuvarande och de föreslagna kapitaltäckningsreglerna samt dessa reglers betydelse i regleringen av svenska bankerna före och efter den kommande förändringen. Detta uppnås genom den teoretiska referensramen i uppsatsen, vilken är en beskrivande del där målet är att uppnå en god förståelse för de två kapitaltäckningsreglerna. Den beskrivande delen ligger till grund för uppsatsens analys, diskuterar hur de svenska reglerna kommer att förändras.

2.4 Insamling av data

De datamaterial jag har använt mig av när jag skrivit uppsatsen består av primär- och sekundärdata. Primärdata är det material som samlas in för första gången, medan sekundärdata är användande av tidigare insamlad data¹³.

Det är viktigt att ha tillräcklig kunskap om det område som ska studeras, för att kunna genomföra en bra undersökning. Eftersom mina kunskaper om kapitaltäckningsreglerna vid starten var begränsad, började jag med att samla sekundärdata på området. Detta består av den information jag hämtat ur böcker, artiklar, rapporter och från ett antal olika hemsidor på Internet. Sökord jag använde vid sökandet på internet var: kapitaltäckning, kapitaltäckningsregler, Basel och new Basel capital accord. Jag har även använt mig av källförteckningar från tidigare uppsatser från olika högskolor och Lunds Universitets databaser Lovisa samt ELIN med mera vid sökandet efter relevant litteratur och artiklar.

¹¹ Riley, Whilte H (1963) *Forskningsmetodik*, s.110.

¹² Holme, Idar M & Solvang, Berndt K (1997) *Forskningsmetodik*, s. 13.

¹³ Wiedersheim, Paul F & Eriksson, L T (1997) *Att utreda, forska och rapportera*, s. 65.

Primärdata i uppsatsen utgörs av lagtext, förarbeten och viss rättspraxis.

3 Teoretisk referensram

3.1 Historik

I Sverige har vi en lång tradition av att granska bankers verksamhet. Redan 1659 tillsattes en överinspektör vid bankväsendet. Dennes uppgift var att se till att kungens intressen bevakades och att inte bankens privilegier missbrukades i den tre år tidigare grundade Palmtruchska banken. Inspektionen misslyckades emellertid och banken kom på obestånd.¹⁴

Det skulle dock dröja ända till 1912 innan Sverige fick det första lagstiftade kapitalkravet. Detta kapitalkrav var utformat enligt en annan princip än idag. Istället för att begränsa utlåningen, begränsades inlåningen. Genom att hindra bankerna från att ta emot mer inlåning än 5 gånger deras egna fonder kunde även utlåningen begränsas.

Denna princip behölls fram till efter andra världskriget, men med ett växande antal undantag och förändringar. Problemet var att svängningar i konjunkturen och de båda världskrigen skapade stora fluktuationer i svensk bytesbalans. När det var stor efterfråga på svenska produkter skapades stora överskott i bankerna, vilka var svåra att placera, speciellt för de mindre bankerna. Detta sedan det ofta stod klart att efterfrågan skulle komma att sjunka och företagen då skulle komma att behöva sina inestående medel. De mindre bankerna satte istället in detta överskottskapital i de större bankerna. De större bankerna uppnådde då snabbt sitt upplåningstak, vilket ledde till att undantag fick beviljas.

Efter andra världskriget framstod det svenska systemet vid en internationell jämförelse som strängt och ett hinder för expansion. En modernisering påbörjades därför som resulterade i att inlåningen skulle vara beroende av bankernas placeringar. Placeringarna delades in i tre riskklasser, och ju säkrare placeringar desto större inlåning tilläts.¹⁵

Det riskbaserade inlåningssystemet fanns kvar till 1969 då det ersattes av det placeringsbaserade kapitaltäckningssystemet. Det systemet lämnade inlåningen som begränsande faktor och fokuserade istället på kapitalbasen och vilka placeringar bankerna hade. Placeringarna delades in i fyra olika klasser och kapitalbasen definierades som det egna kapitalet samt visst externt kapital. De nya reglerna ledde till att kapitalkravet för de svenska affärsbankerna sänktes med mellan 25-40 procent bokstavligen talat över en natt.¹⁶

¹⁴ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 164.

¹⁵ Ibid, s. 55ff.

¹⁶ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 62ff.

De svenska lagarna gällde fram till att de nya reglerna från Baselkommittén implementerades. I Sverige började reglerna gälla för alla finansinstitut som står under offentlig tillsyn den första februari 1990. De syftade till att stärka världens banksystem och tillförsäkra att konkurrensen sker under mer likartade förhållanden.¹⁷ Man ville få till stånd en konkurrensneutralitet så att samma mängd kapital tas i anspråk, oavsett i vilket institut en affär görs. För många svenska kreditinstitut blev det nu en avsevärd skärpning av kapitaltäckningsreglerna.¹⁸

Som grund till Baselöverenskommelsen låg en utredning som startade redan i slutet av 1970-talet. Orsaken var bland annat oron hos centralbankerna och bankinspekterande myndigheterna inom tiogruppen för de omfattande räntesvängningarnas inverkan på bankernas faktiskt behållna kapital. De var även oroliga för exponeringarna på betalningssvaga länder samt något senare för problemen inom den amerikansk jordbruks- och oljesektorn. Utöver detta tillkom den snabba ökningen av derivatinstrument som växte fram efter 1980-talets betydande avregleringar av de finansiella marknaderna.¹⁹

3.2 De nuvarande kapitaltäckningsreglerna

3.2.1 Introduktion

I juli 1988 gjordes en historisk överenskommelse. Det var nämligen då som centralbankscheferna i den så kallade tiogruppen kom överens om gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker, det vill säga hur stor del av bankernas utlåning som måste ha täckning i det egna kapitalet för att skydda insättarnas medel.²⁰ Överenskommelsen var historisk då bankerna och andra finansiella institut blev de första att regleras internationellt.²¹

Länderna inom tiogruppen fann en uppjustering av kraven på kapital nödvändig. De ville införa regler som innebar en viss finansiell buffert i bankerna, för att kunna möta oväntade förluster. Bankerna förväntar sig alltid vissa kreditförluster, vilka täcks av räntegapet. Det som regleras här är ytterligare oväntade förluster. Tiogruppen enades om ett generellt krav på 8 procent kapitaltäckning. Rekommendationen var att de nya reglerna skulle

¹⁷ Markström, Göran (1994) "De nya reglerna för kapitaltäckning i svenska finansinstitut". *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvartalsskrift*, Nr 4, 1990, s 91.

¹⁸ AV 1988=. "Internationella regler ökar kapitalbehovet: Japanska banker drabbas värst". *Affärsvärlden, Finansbilagan*, Häfte 36, 1988, s 41.

¹⁹ Markström, Göran (1994) "De nya reglerna för kapitaltäckning i svenska finansinstitut". *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvartalsskrift*, Nr 4, 1990, s 91.

²⁰ Basel committee on banking supervision (1988) "International convergence of capital measurement and capital standards".

²¹ AV 1988=. "Internationella regler ökar kapitalbehovet: Japanska banker drabbas värst". *Affärsvärlden, Finansbilagan*, Häfte 36, 1988, s 39.

införas så att 8 procent kunde uppnås i slutet av 1992 med ett delmål på 7.25 procent i slutet av 1990.²²

Det grundläggande kravet i ”Basel I” (de nuvarande kapitaltäckningsreglerna) var att bankerna ålades ett kapitaltäckningskrav på 8 procent av den riskexponering de är utsatta för. Detta var dock inget absolut krav, utan beroende på motpart kunde kravet varieras. Till exempel, för krediter till medlemsstater i OECD krävs ingen kapitaltäckning och vid kreditgivning med pant i fastighet krävs en kapitaltäckning på endast 4 procent. Ett annat viktigt undantag från 8 procents regeln var att för fordring på banker och andra finansinstitut inom OECD-området samt fordringar på övriga banker med återstående löptid på högst ett år, så gällde ett kapitalkrav på 1,6 procent.²³

De tre delar som behövs för att räkna ut bankens kapitaltäckningsgrad är med de nuvarande reglerna, som figuren nedan visar, bankens kapitalbas (i täljaren) och bankens kredit- samt marknadsrisk, det vill säga det riskvägda beloppet (i nämnaren).²⁴

$$\text{Kapitaltäckningsgrad} = \frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kreditrisk} + \text{Marknadsrisk}}$$

Kapitaltäckningen regleras på fyra olika nivåer; internationellt av Basel kommittén, direktiv från EU, svenska lagar, samt vissa områden där regeringen överlåtit till Finansinspektionen att sköta detaljreglering. Inom EU är det viktigaste direktivet det så kallade CAD II direktivet²⁵:

Bankers verksamhet i Sverige regleras i huvudsak av två olika lagar, bankrörelselagen (1987:617) samt lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Bankrörelselagen reglerar vem som får bedriva bankverksamhet, vilken rättshabilitet de har samt hur revisionen och tillsynen skall utföras. I 2 kap 9 § står att bestämmelser om kapitaltäckning finns i lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Vidare står i samma paragraf att en banks kapitalbas inte får understiga det belopp som anges i 9 kap 4 § 2 st. Beloppet som åsyftas är fem miljoner euro, vilket är samma belopp som det bundna egna kapitalet måste uppgå till för att oktroj skall beviljas.

²² Finansinspektionen (2001) ”Riskmätning och kapitalkrav” 2001:1, s.2

²³ Finansinspektionen (2001) ”Riskmätning och kapitalkrav” 2001:1, s. 6.

²⁴ FFFS 1998:29 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisk och kreditrisk, kap. 1.

²⁵ Rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

Lagen om kapitaltäckning och stora exponeringar reglerar hur kapitalbasen räknas ut och hur olika risker skall kvantifieras. Det är den lagen som till största delen ligger till grund för beskrivningen av de nuvarande kapitaltäckningsreglerna i den här uppsatsen. Lagen är en ramlagstiftning och omfattar 7 kapitel. I dessa finns den största delen av EU:s direktiv angående kapitaltäckning implementerade, de närmare detaljerna finns i Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd.

I den här uppsatsen är kapitel 1-4 i lagen mest relevanta. Kapitel 5 behandlar stora exponeringar, vilket endast indirekt har med kapitaltäckning att göra. En stor exponering definieras som en exponering som en bank har mot en kund, eller grupp av kunder med inbördes anknytning, som uppgår till mer än 10 procent av kapitalbasen. Det sammanlagda värdet av de stora exponeringarna får inte överstiga 800 procent av kapitalbasen.²⁶ Gentemot en kund får exponeringen inte överstiga 25 procent av kapitalbasen.

Kapitel 6 och 7 innehåller regler om finansiella företagsgrupper och tillsyn. Då de faller utanför min avgränsning redogörs inte för dessa i min uppsats.

Finansinspektionen har av regeringen bemyndigats att utfärda föreskrifter angående kapitaltäckning. De har utfärdat två föreskrifter som har betydelse för regleringen av kapitaltäckningen. Dessa är:

- Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2000:6) om kapitaltäckning och stora exponeringar
- Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2001:7) om värdepapperisering.

Föreskrifterna är relativt omfattande, tekniska och komplexa, men innehåller även en mängd praktiska exempel.

Direktivet²⁷ som reglerar kapitaltäckning på EU-nivå innehåller få detaljerade regler, det finns inga normer för beräkning av kapitalbas och ingen gemensam ram för övervakning av risker som företag utsätter sig för. Direktivet innehåller istället normer som syftar till att genomföra en harmonisering för att säkerställa ett ömsesidigt erkännande av auktorisationer och av systemen för övervakning. Det är därmed fritt för medlemstaterna att stifta strängare regler.

I texten nedan beskrivs de tre delarna av formeln för kapitaltäckning. Jag börjar med kapitalbasen, fortsätter med kreditrisken samt marknadsrisken

²⁶ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag, 5 kap 3 §.

²⁷ Rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut.

och avslutar med att redovisa ett praktiskt exempel på hur man räknar ut en banks kapitaltäckningsgrad. Därefter beskriver jag de kommande kapitaltäckningsreglerna där även en operativ risk tillkommer i kapitaltäckningsgradens nämnare.

3.2.2 Kapitalbas

Baselkommittén delade upp bankernas kapitalbas i två delar, ”Tier I” och ”Tier II”. Den först nämnda delen består av kapital med högre och mer permanent riskabsorberande egenskaper medan den sist nämnda avser riskkapital med kortare bindningstid och lägre förlusttäckningsförmåga. Det finns även en tredje, utvidgad del, benämnd Tier III.²⁸

Med primärt kapital, Tier I, avses eget kapital minus goodwill samt i moderbolaget 72 procent av obeskattade reserver. Förlagslån som har en löptid som överstiger fem år får bara uppgå till 50 procent av primärkapitalet. I princip räknas det kapital som inom banken direkt och utan begränsning kan användas till täckning av kreditförluster som primärt kapital. Vid sidan av dessa poster har även en generalklausul tagits med i reglerna. Den säger att även andra kapitaltillskott och reserver kan räknas med i det primära kapitalet efter godkännande av Finansinspektionen. Syftet med klausulen är att även nyare former av finansiella instrument skall räknas med om de uppfyller kraven.²⁹

Banker har även andra poster förutom de i det primära kapitalet som kan användas för att täcka kreditförluster, dessa benämns supplementärt kapital, Tier II. Detta kapital är dock på olika sätt villkorat avseende löptid eller kapitaltäckningskapacitet. Som supplementärt kapital räknas dolda reserver, uppskrivningsreserver, förlusttäckningsreserver, särskilda former av upplåningsinstrument och subordinerade långfristiga skulder.³⁰

Den utvidgade delen av kapitalbasen går under benämningen Tier III. I denna del av kapitalbasen ingår bland annat nettovinst i handelslagret och tidsbundna förlagslån.³¹

Den svenska lagstiftningens motsvarighet till Tier I och II är att dela upp kapitalbasen i primärt och supplementärt kapital. Av den totala kapitaltäckningen måste minst 50 procent bestå av primärt kapital.³² Vidare får inte en och samma mängd av kapitalbasen användas för att täcka både marknadsrisker och kreditrisker.

²⁸ Ibid, kap 4.

²⁹ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 85-86.

³⁰ Ibid, s. 86-90.

³¹ FFFS 1998:29. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker. Kap 4.

³² Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 2 kap.

Som primärt kapital räknas i bankaktiebolag eget kapital förutom kumulativa preferensaktier samt kapitalandelen av skatteutjämningsfonden och periodiseringsfonden. I sparbanker reservfonder och i medlemsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser. Från eget kapital skall i alla former av banker uppskrivningsfonder och övervärden till följd av inkråmsgoodwill undantas.³³

Supplementärt kapital definieras som ”värdet av skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter institutets övriga borgenärer (förlagslån) och som har en ursprunglig löptid på minst fem år”³⁴.

Finansinspektionen har rätt att godkänna värdet av förlagsinsatser samt andra kapitalinsatser än de som nämnts ovan, som primärt eller sekundärt kapital.³⁵

3.2.3 Kreditrisk

Kreditrisk är den dominerande risken som bankerna utsätts för när de inte med säkerhet kan veta om en beviljad kredit kommer att återbetalas³⁶. Enligt dagens regler differentieras kapitalkravet genom olika riskvikter vars storlek beror på vem som är låntagare/motpart.

Riskgrupp	Riskvikt	Exempel	Kapitalkrav
A	0%	Lån till stater, kommun etc.	0 % (8% * 0%)
B	20%	Banker, bankgaranterade lån	1,6 % (8% * 20%)
C	50%	Pantbrevssäkrade bostadslån	4 % (8% * 50%)
D	100%	Övriga	8 % (8% * 100%)

Baselkommittén har gjort en uppdelning av risker i fyra riskklasser vilka har åsatts riskvägningstalen 0 (A), 20 (B), 50 (C) och 100 (D) procent.³⁷ Riskgruppen A innehåller placeringar som har bedömts vara helt riskfria. Dessa är kontanta medel, fordringar på stater, centralbanker och svenska kommuner. Vid högre riskvägning ökar kapitalkravet och i grupp B hamnar

³³ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 2 kap 6§.

³⁴ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 2 kap 7§.

³⁵ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 2 kap 6§ C 3st.

³⁶ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 45.

³⁷ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 3 kap.

placeringar som anses vara säkra men inte riskfria. Till denna kategori hör bl. a. fordringar på utländska banker.³⁸

I riskgruppen C innefattas placeringar som har en högre risk än riskgrupp B men lägre risk än riskgrupp D. Fordringar som klassas i denna kategori är lån med säkerhet i bostadsfastighet. Till den sista riskkategorin innehåller placeringar som anses ha den högsta risken. Det är bland annat fordringar på den privata sektorn och fordringar på affärsdrivande offentliga företag.³⁹

Andra placeringar som inte har nämnts ovan som till exempel Repor, derivatkontrakt, rembursar och värdepapperslån (terminer, swappar, FRA:s (forward rate agreements) och andra finansiella instrument) som ligger utanför balansräkningen och är också exponerade för risk och behöver därför tas hänsyn till vid uppskattning av kreditrisk. Även här delas placeringar in i fyra riskklasser med samma riskvägningstal. Den riskfulla gruppen innehar sådana finansiella instrument som utför direkta kreditsubstitut. Till denna grupp hör bland annat garantifondförbindelser och egna accepter knutna till kreditgivning.⁴⁰

Den lagliga regleringen av kreditrisk har genomgått förändringar och det tredje kapitlet i lagen om kapitaltäckning har fått en delvis ny lydelse som är gällande från 2004-07-01. För denna lydelse redogörs här.

I lagen om kapitaltäcknings tredje kapitel delas kreditriskerna in i fyra grupper. Grupperna kallas A, B, C och D. Tillgångarna och åtagandena i grupp A tas upp till 0 procent, grupp B till 20 procent, grupp C till 50 procent och grupp D till 100 procent.

Grupp A innehåller bankens kassa och olika former av fordringar på stater och deras organisationer. Fordringarna på stater skall vara i statens egen valuta, om inte EG svarar för fordringarna eller om regeringen har föreskrivit annorlunda. Olika placeringar som har säkerheter som motsvarar en fordran i grupp A är också godkända.⁴¹

Fordringar som faller under grupp B är de som härrör från godkända⁴² kreditinstitut eller värdepappersbolag samt olika organisationer som regeringen föreskriver. Dessa är utländsk kommun, utländskt kreditinstitut, internationella utvecklingsbanker, samt andra fordringar, placeringar eller

³⁸ FFFS 1998:29 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker, kap. 7.

³⁹ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s 97-103.

⁴⁰ FFFS 1998:29 Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker, kap. 7.

⁴¹ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 3 kap. 1 § A.

⁴² Lag (1981:981) om värdepappersrörelse. 3 kap. 4 § 1 st. 4, 5.

garantiförbindelser som godkänns av regeringen.⁴³ Olika placeringar som har säkerheter som motsvarar en fordran i grupp B är också godkända.

I grupp C finns de kreditrisker som härstammar från placeringar, fordringar eller garantiförbindelser och som har säkerhet i panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt. Även här gäller att liknande kreditrisker som inte kan anses vara mer riskfyllda också får räknas till denna kategori, dock krävs att de uppfyller regeringens krav.⁴⁴

Grupp D omfattar alla övriga åtaganden.⁴⁵

Från de ovan nämnda kreditriskerna skall undantas sådana som kan hänföras till den egna finansiella gruppen.

3.2.4 Marknadsrisk

Med marknadsrisk avses enligt Finansinspektionens författningssamling 1998:29 ränterisk, aktiekursrisk och valutarisk. Det vill säga effekten av att *räntor*, *aktiekurser* och *växelkurser* förändras, vilket resulterar i vinster eller förluster för bankerna. Marknadsrisk inkluderar även *avvecklingsrisk* och *motpartsrisk*.⁴⁶

Lagstiftningen gör en lite annorlunda indelning än Finansinspektionen. Det fjärde kapitlet i lagen om kapitaltäckning delar in marknadsriskerna i, positionsrisk, avvecklingsrisk, motpartsrisk och andra risker. I positionsriskerna ingår ränterisk och aktierisk, och därför reglerar de båda normerna samma risker.

Marknadsriskens olika delar beskrivs närmare nedan.

3.2.4.1 Ränterisk

Den tyngsta posten inom marknadsriskerna är ränterisken. Därvid ligger den största risken i att bankernas kreditplaceringar normalt har en längre löptid och lägre ränterörlighet än den inlåning som bär upp bankrörelsen⁴⁷. Detta innebär risken att en bank, vid en höjning av det allmänna ränteläget tvingas höja inlåningsräntan, samtidigt som räntan på placeringar och stora summor utlånat kapital ligger fast ännu en tid. Visserligen gör bankerna en förtjänst vid det omvända fallet, men den är mindre än förlusten eftersom kunderna har rätten att återbetala sina lån och ta nya till lägre ränta.

⁴³ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 3 kap. 1 § B.

⁴⁴ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 3 kap. 1 § C.

⁴⁵ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 3 kap. 1 § D.

⁴⁶ Finansinspektionen, "Finansinspektionens Författningssamling", 1998:29. Kap 1.

⁴⁷ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 107.

I lagen om kapitaltäckning regleras ränterisken i 4 kap. 2 §. Den ränterisk som avses är den som härrör från handelslagret. Med handelslagret avses sådana instrument som en bank håller för att göra en kortsiktig vinst eller för att skydda andra positioner i handelslagret⁴⁸. Kapitalkravet för handelslagrets ränterisk omfattar både den speciella och den generella risken och storleken bedöms efter emittentens kreditvärdighet och instrumentets löptid.

Vid beräkning av ränterisken skall man utgå ifrån marknadsvärdena för de aktuella finansiella instrumenten.⁴⁹ För att räkna ut ränterisken för en bank finns två olika metoder, den löptidsbaserade metoden och durationsmetoden. Den metod en bank väljer för att räkna ut sin ränterisk måste tillämpas för alla finansiella instrument. Skifte av beräkningsmetod får endast ske efter medgivande av Finansinspektionen.⁵⁰ När ränteriskerna är preciserade med någon av de två metoderna delas de in i olika riskgrupper, precis som för kreditriskerna.

De två olika metoderna fokuserar på olika kännetecken hos bankens nettopositioner vid uträknande av ränterisken. Vid den löptidsbaserade metoden används den återstående löptiden hos nettopositionerna för att kunna dela in dem i olika riskgrupper. Metoden ger bara en ögonblicksbild av hur ränteexponeringen ser ut och kräver nya beräkningar för varje ränteförändring som bankerna vill beräkna följderna av.⁵¹ Kapitalkravssatserna för de specifika riskerna är statsrisk 0 procent, kvalificerad emittent med olika kortare löptider mellan 0,25 och 1,6 procent och alla övriga 8 procent⁵². Se figur nedan.

Grupp A	Grupp B (Återstående löptid i månader)			Grupp C
	< 6 mån	≥ 6 ≤ 24 mån	< 24 mån	
0 %	0,25 %	1 %	1,60 %	8 %

Durationsmetoden kräver mer ingående finansiella beräkningar. Här är det nettopositionens duration som ligger till grund för indelningen i riskgrupper.⁵³ Durationsmetoden lägger i jämförelse med den löptidsbaserade modellen större vikt på vid vilken exakt tidpunkt olika poster på och utanför bankernas balansräkningar förfaller eller räntejusteras. Metoden bygger på att en placerings kassaflöde delas upp i ett antal ”nollkupongobligationer”

⁴⁸ Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. 4 kap. 1 §.

⁴⁹ Svenska bankföreningen (1995) ”Kapitaltäckning av marknadsrisker”, s 15.

⁵⁰ (FFFS 1997:12) 6 kap. 16§.

⁵¹ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 116.

⁵² Svenska bankföreningen (1995) ”Kapitaltäckning av marknadsrisker”, s 16.

⁵³ (FFFS 1997:12) 6 kap. 20§.

som därefter vägs in i durationsmodellen efter beräknat nuvärde. Modellen används främst av tillsynsmyndigheter och finansavdelningar på banker för att mäta vilken effekt en ränteförändring får på bankens totala situation.⁵⁴

3.2.4.2 Aktiekursrisk

När en bank har placerat sina tillgångar i aktierelaterade finansiella instrument, till exempel optioner, uppstår en aktiekursrisk. Risken ligger helt enkelt i att kurserna förändras på ett för banken negativt sätt. När banken skall beräkna kapitalkravet för aktiekursrisken så summeras alla bankens korta positioner med varandra och alla långa positioner med varandra. Skillnaden mellan dessa två är bankens nettosition och summan av de båda utgör bankens bruttoposition.

Det ingår sedan två komponenter i kapitalkravet:

- Kapitalkravet för den specifika risken (Bruttopositionen)
- Kapitalkravet för den generella risken (Nettopositionen)

För den specifika risken är kapitalkravet 4 procent av bruttopositionen. Syftet är att täcka förluster orsakade av kursförändringar på en speciell aktie. För den generella risken är kapitalkravet 8 procent av nettositionen. Syftet är att täcka förluster som uppkommer då priset på hela aktiemarknaden förändras.⁵⁵

3.2.4.3 Valutarisk

När en bank har tillgångar, skulder samt kassaflöden i olika valutor uppstår en valutakursrisk. För denna risk beräknas kapitalkravet i utländsk valuta. När sedan nettositionen skall fås fram, räknas alla olika valutor om till en rapporteringsvaluta. De positioner som överstiger 2 procent av bankens kapitalbas får kapitalkravet 8 procent.⁵⁶

3.2.4.4 Avvecklingsrisk

Avvecklingsrisk handlar om den lucka som uppstår om ett instrument inte levereras vid en affär⁵⁷. Risken uppkommer då en aktör, vid avvecklingen inte kan fullgöra sin del av avtalet. Avtalet kan bestå i att betala eller leverera finansiella instrument vid en överenskommen tidpunkt. Risken uppkommer till exempel då en bank avtalar om köp direkt av kund och inte via värdepapperscentralen, som annars tar på sig avvecklingsrisken. För banken ligger här risken i att banken betalar till kunden, men att kunden inte kan leverera värdepapperna.

I lagen om kapitaltäckning sägs i 4 kap. 5 § kapitalkravet skall sättas utifrån risken för förlust. Detta räknas ut på grundval av skillnaden mellan avtalat

⁵⁴ Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*, s. 117-121.

⁵⁵ Regeringens proposition 1994/95:50, Nya kapitaltäckningsreglerna (1994). Kap 6. 3 §.

⁵⁶ FFFS 1998:29. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisk och kreditrisk. Kap 9.

⁵⁷ Svenska bankföreningen (1995) "Kapitaltäckning av marknadsrisk", s. 13

pris för de finansiella instrumenten och deras gällande marknadsvärde samt den tid som förflutit från avtalad avvecklingsdag.

3.2.4.5 Motpartsrisk

Motpartsrisken är risken med att motparten i en affär inte kan leverera eller betala enligt överenskommelse, utan istället drar över med betalningen.⁵⁸ Denna risk uppkommer till följd av att betalning och leverans av de finansiella instrumenten inte alltid sker samtidigt. Ett exempel på detta kan vara då bankens motpart i en optionsaffär inte kan leverera på lösendagen.

För motpartsrisk beräknas kapitalkravet på värdet av de finansiella instrumenten i handelslagret eller de kontanta medel som banken har att fodra. Detta värde multipliceras med ett riskviktal som är beroende på vem som är motpart. Sedan är kapitalkravet 8 procent av det framräknade värdet.⁵⁹

Lagen om kapitaltäckning delar in motpartrisen i tre kategorier; A, B och C.

- Grupp A (0 %): Svenska staten, en svensk kommun, utländska stater eller kommuner som regeringen föreskriver.
- Grupp B (20 %): Kreditinstitut eller värdepappersbolag, svensk börs eller clearingorganisation, samt utländsk börs, kreditinstitut och kommun.
- Grupp C (100 %): Alla övriga.

3.2.5 Beräkning av kapitaltäckningsgraden

3.2.5.1 Kapitaltäckningsgraden

$$\text{Kapitaltäckningsgrad} = \frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kreditrisk} + \text{Marknadsrisk}}$$

Ovan visas formeln som beskriver hur man räknar ut kapitaltäckningsgraden för ett institut med de nuvarande reglerna. Kapitaltäckningsgraden erhålles genom att beräkna förhållandet mellan kapitalbasen (täljaren) och totalt riskvägt belopp avseende kreditrisker och marknadsrisker (nämnaren). De olika delarna i formeln redovisas nedan och illustreras avslutningsvis med ett praktiskt exempel.

⁵⁸ Svenska bankföreningen (1995) "Kapitaltäckning av marknadsrisker", s. 14

⁵⁹ Regeringens proposition 1994/95:50, Nya kapitaltäckningsreglerna (1994), kap. 6 6 §.

3.2.5.2 Beräkning av totalt riskvägt belopp avseende kreditrisk och marknadsrisk.

I nämnaren återfinns summan av de riskvägda belopp avseende kreditrisker och marknadsrisker. Marknadsrisken blir summan av följande poster:

1. *riskvägt belopp för specifik risk avseende ränterisker*
2. *riskvägt belopp för generell risk avseende ränterisker*
3. *riskvägt belopp för specifik risk avseende aktiekursrisker*
4. *riskvägt belopp för generell risk avseende aktiekursrisker*
5. *riskvägt belopp avseende avvecklingsrisker*
6. *riskvägt belopp avseende motpartsrisker*
7. *riskvägt belopp avseende andra risker*
8. *riskvägt belopp avseende valutakursrisker*

Till detta skall det totala riskvägda beloppet avseende *kreditrisk* sedan adderas. Kreditrisken beräknas enligt 3.2.3. Summan av marknadsrisken och kreditrisken utgör nämnaren i beräkningen av kapitaltäckningsgraden.⁶⁰

3.2.5.3 Beräkning av kapitalbasen

I täljaren återfinns kapitalbasen. Det kapital som banken får använda för att täcka både marknadsrisker och kreditrisker utgörs av dess primära (Tier I) och supplementära (Tier II) kapital. Dessutom får institut, för att täcka kapitaltäckningskravet räkna in den utvidgade delen av kapitalbasen (Tier III). Det finns en rad begränsningar beträffande förhållandet mellan de olika delarna av kapitalbasen. Bland annat får det supplementära kapitalet och den utvidgade delen av kapitalbasen, tillsammans, inte överstiga primärt kapital.⁶¹ Allt enligt 3.2.2.

3.2.5.4 Exempel

Här följer ett exempel som visar på hur ett kreditinstitut beräknar sin kapitaltäckningsgrad. Det är hämtat ifrån Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker.⁶²

Ett kreditinstitut har primärt kapital, netto som uppgår till 700 miljoner kronor (Tier I) och ett supplementärt kapital som uppgår till 100 miljoner kronor (upper Tier II) samt en utvidgad del av kapitalbasen som uppgår till 600 miljoner kronor (Tier III). Riskvägt belopp avseende marknadsrisker uppgår till 4 375 miljoner kronor. Riskvägt belopp avseende kreditrisker uppgår till 7 500 miljoner kronor

⁶⁰ FFFS 1998:29. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker. Kap 10.

⁶¹ FFFS 1998:29. Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om beräkning av kapitalbas och kapitalkrav för marknadsrisker och kreditrisker. Kap 10.

⁶² Ibid.

Vidare antar vi att Finansinspektionen har medgivit kreditinstitutet att en utvidgad del av kapitalbasen får räknas in i kapitalbasen till ett belopp som motsvarar 71 % av kapitalkravet för marknadsrisker.

Riskvägt belopp	Kapitalkrav (8 % av riskvägt belopp) 1)	Tillgängligt kapital	Användbart kapital 2)	Kapital som inte kan utnyttjas
Kreditrisker 7500	600	Tier I 700	Tier I 700	-
-	-	Tier II 100	Tier II 100	-
Marknadsrisker 4375	350	Tier III 600	Tier III 250	Tier III 250
Kapitaltäckningsgrad	1050/11875 = 8,8 % 3)		-	-

Kommentarer

1. Storleken på erforderligt kapital erhålls genom att multiplicera det riskvägda beloppet för kreditrisker och marknadsrisker med 8 procent.

2. Det primära kapital får utnyttjas fullt ut. Supplementärt kapital som institutet har ligger inom den tillåtna gränsen på 100 procent av primärt kapital, netto. Den utvidgade delen av kapitalbasen, Tier III får ingå i kapitalbasen med ett belopp som högst motsvarar 71 procent av kapitalkravet för marknadsrisker, det vill säga 250 miljoner kronor (71 procent av 350 miljoner kronor = 250 miljoner kronor). Begränsningen att det supplementära kapital och den utvidgade delen av kapitalbasen inte får överstiga det primära kapitalet, netto, uppnås inte.

3. Kapitalbasen som får användas utgörs således av 700 miljoner kronor primärt kapital, 100 miljoner kronor supplementärt kapital och 250 miljoner kronor utvidgad del av kapitalbasen. Sammanlagt blir detta 1050 miljoner kronor. Detta sätts i förhållande till totalt riskvägt belopp avseende såväl kreditrisker som marknadsrisker, 11 875 miljoner kronor (4 375 + 7 500 miljoner kronor), varvid kapitaltäckningsgrad på 8,8 procent erhålls.

3.2.6 Ytterligare ändringar från tidigare kapitaltäckningsregler

Jämfört med tidigare regler kunde flera betydande skärpningar noteras vid tiogruppens överenskommelse 1988. På fastighetsområdet skärptes kapitalkraven för bankerna. Kapitalkravet steg från 1 procent till 4 eller 8

procent beroende på vilken typ av fastighet det rörde sig om. Även anspråken på svenska banker och finansinstitut, där tidigare inga krav på kapital ställdes, skärptes. Skärpningarna gällde även svenska försäkringsbolag som låntagare eller garantier, där kapitalkravet steg från 0 till 8 procent. Särskilda regler började även gälla för aktieinnehav och goodwill.⁶³

Bankers åtaganden och förpliktelser utanför balansräkningen har i de reglerna från 1988 utsatts för en grundlig behandling med en omfattande och en delvis ganska komplex matematik för att bestämma kapitaltäckningskravet. Det gäller även komplexa regler för s.k. derivatinstrument som olika slag av optioner, swappar, forward rate agreements, futures med flera.

3.2.7 Implementeringen av de nuvarande kapitaltäckningsreglerna

I Sverige gick implementeringen av de nya reglerna relativt smärtfritt, medan det var värre för vissa andra länder. De japanska bankerna behövde sammanlagt 300 miljarder i nytt aktiekapital. Ett tiotal amerikanska banker tvingades höja aktiekapitalet, med cirka 60 miljarder kronor. Även de statliga franska och italienska bankerna hade vissa problem. Följden av de nya internationella reglerna blev att det, då bankerna tvingades ha mer kapital i ryggen, i viss mån blev dyrare att låna.⁶⁴

Finansiella kriser världen över har dock visat att de nuvarande reglerna inte räcker till. Därför har Baselkommittén gjort en nödvändig omarbetning av reglerna, som föreslås träda i kraft år 2006.⁶⁵ De kommande reglerna, Basel II beskrivs nedan.

3.2.8 Spectra Fondkommission

Finansinspektionen är ansvarig för övervakningen av efterlevnaden av kapitaltäckningsreglerna. Fallet Spectra Fondkommission⁶⁶ åskådliggör hur det arbetet fungerar i praktiken. Finansinspektionen återkallade deras tillstånd att bedriva värdepappersrörelse i mars 2004.

Bakgrunden i fallet var att en fondkommissionär med huvudkontor i Skåne, som innehaft tillstånd att bedriva värdepappersrörelse sedan 1995, under längre tid misskött rapporteringen och inte kunde uppvisa tillfredställande dokumenterade interna rutiner.

⁶³ Markström, Göran (1994) "De nya reglerna för kapitaltäckning i svenska finansinstitut". *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvartalsskrift*, Nr 4, 1990, s. 92.

⁶⁴ AV 1988 "Internationella regler ökar kapitalbehovet: Japanska banker drabbas värst". *Affärsvärlden, Finansbilagan*, Häfte 36, 1988, s. 41.

⁶⁵ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 2

⁶⁶ FI Dnr 04-1669-320.

Finansinspektionen utfärdade en varning i oktober 2003 med anledning av att bolaget vid ett flertal tillfällen brutit mot reglerna i kapitaltäckningslagen. I februari 2004 gjordes en platsundersökning där bolagets dokumentation genomsöktes. Platsundersökningen ledde fram till en rapport där Finansinspektionen redovisade sina bedömningar. Där sägs att bolaget brutit mot 4 kap. 8 § kapitaltäckningslagen, då de inte rapporterat sina valutakursexponeringar samt att deras undermåliga interna kontroll inneburit att de inte kunnat uppfylla sina lagstadgade krav på beräkning av kapitalbas, kapitaltäckning och stora exponeringar.

Bolaget uppvisade flera brister, men Finansinspektionen skriver i sitt beslut att de alla var för sig är tillräckliga för att föranleda tillbakakallande av tillståndet. Finansinspektionen återkallade alltså med stöd av 6 kap. 9§ första stycket lagen om värdepappersrörelse tillståndet att bedriva värdepappersrörelse.

3.3 De kommande kapitaltäckningsreglerna

För ungefär ett decennium sedan genomgick länderna i Norden en finanskris som var så djup att statsmakterna tvingades till extraordinära insatser för att förebygga en kollaps av hela banksystemet. Även många andra länder i världen har haft problem av liknande slag, som Mexico 1994-95, Indonesien, Thailand och Sydkorea 1997-1998, Ryssland 1998 samt Japan som under många år har haft finansiella problem i banksystemet. Händelserna ledde till frågan om de dåvarande kapitaltäckningsreglerna var tillräckliga. För att förebygga finanskriser i banksystemet världen över har Baselkommittén nu utvecklat nya kapitaltäckningsregler, Basel II.⁶⁷

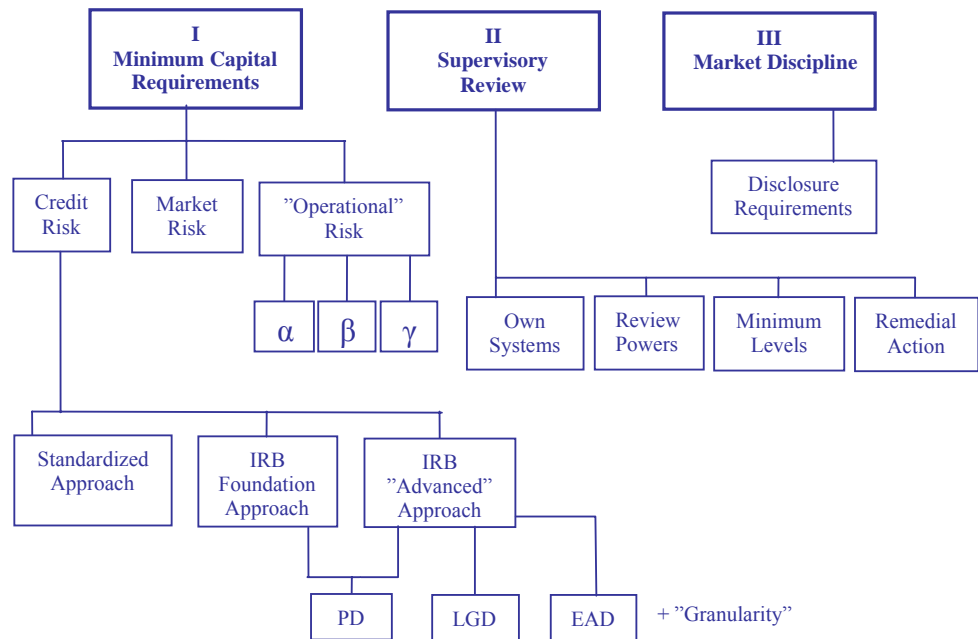
De uttalade målen för Basel II är i princip desamma som Basel I med skillnaden att de nya kapitaltäckningsreglerna bättre skall spegla bankernas individuella riskexponering. Reglerna innebär främst att bankerna i större utsträckning måste ta hänsyn till riskerna vid olika slag av utlåning när kravet på kapitaltäckning beräknas.⁶⁸

Basel II innehåller tre huvudpelare och här nedan visas strukturen av de nya kapitaltäckningsreglerna.

⁶⁷ www.fi.se, 20 april 2002

⁶⁸ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 3-4.

Tre pelarna

Källa: Jonathan G F Walsh, Northon Rose, 27 June 2001

www.gtnews.com

3.3.1 Den första pelaren: Minimikrav på kapital

De föreslagna reglerna kommer inte att medföra någon ändring i den grundläggande konstruktionen av kapitalkravet för bankerna. Detta innebär att kapitalkravet fortfarande blir åtta procent av den riskexponering som de är utsatta för. I praktiken blir det dock lägre kapitalkrav eftersom de överskattningar av kapitaltäckningsbehovet som de nuvarande reglerna gör försvinner. Förändringarna i metoderna ligger istället tyngdpunkten på hur det riskvägda beloppet räknas ut.

Några nyheter är att för första gången ska operativa risker tas med i beräkningen av kapitaltäckningskravet och bankerna själva får möjlighet att utveckla egna system för att mäta kreditriskerna. Det kommer därför att ställas stora krav på bankerna att i bland annat årsredovisningarna redogöra för hur de mäter och hanterar riskerna.⁶⁹ Vad gäller marknadsriskerna kommer inga förändringar att ske. Den nya kapitaltäckningsgraden kommer enligt Basel II att räknas ut på följande sätt.

$$\text{Kapitaltäckningsgrad} = \frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Kreditrisk} + \text{Marknadsrisk} + \text{Operativ risk}}$$

⁶⁹ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 5.

3.3.1.1 Kreditrisker

I Basel II kan bankerna välja olika metoder för att beräkna kreditrisker. Bankerna kan antingen välja att använda en utvecklad schablonmetod eller en metod som bygger på sina egna interna mätmetoder, den s.k. internratingmetoden (IRBA⁷⁰).⁷¹

Schablonmetoden

I den nya schablonmetoden kommer riskvikternas storlek enligt de nya kapitaltäckningsreglerna bestämmas av motpartens rating, d.v.s. det kreditvärdighetsbetyg som åsatts av kreditvärderingsinstitut⁷² t.ex. Moody's och Standard & Poor's. Tabellen nedan är förslag från Finansinspektionen om hur riskvikternas storlek ska bestämmas. T.ex. en bank som har en rating med BBB kommer att ha en riskvikt på 50 procent medan riskvikten för ett annat typ av företag med samma rating kommer att bli 100 procent.⁷³ Den utvecklade schablonmetoden kommer att ge en ny differentierad skala med riskvikter från 0 procent upp till 150 procent, jämfört med nuvarande är skala mellan 0 procent och 100 procent. Det finns 299 bolag på Stockholmsbörsen varav 106 har en rating hos Standard & Poor's. Det innebär att 65 procent⁷⁴ av de i Sverige börsnoterade företagen inte har fått någon rating, vilket kan bero på att dessa företag anses små ur ett internationellt perspektiv. Att sätta rating på ett företag kan kräva både mycket tid och pengar och det anses vara olönsamt att sätta rating på små företag.

Motpartens rating enligt Standard & Poor's	Riskvikt i procent om motparten är		
	stat	Bank	annat företag
AAA – AA-	0	20	20
A+ – A-	20	50	50
BBB+ – BBB-	50	50	100
BB+ – BB-	100	100	100
B+ – B-	100	100	150
Sämre än B-	150	150	150
Utan rating	100	50	100

Källa: Finansinspektionen, Riskmätning och kapitalkrav, 2001:1

⁷⁰ IRBA = Internal Rating Based Approach

⁷¹ Committee on Banking Supervision (2001) "The New Basel Capital Accord: an explanatory note", s. 3.

⁷² "Kreditvärderingsinstitut har funnits i USA sedan lång tid tillbaka. De använder sig både av publik och av konfidentiell, företagsspecifik information för att göra bedömningar av konkursrisken i ett företag. Kreditbetygen ger en rankning av kreditrisken hos olika företag och har haft en stor inverkan på prissättningen av låneinstrument på den amerikanska marknaden", Sveriges Riksbank, Finansiell stabilitet, s. 68.

⁷³ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 6.

⁷⁴ www.stockholmsborsen.se 27 september, 2002.

Baselkommittén har lagt fram ett annat alternativ för beräkning av bankernas riskvikt. Det är att alla banker i ett och samma land får samma riskvikt och att riskvikten ska vara ett steg högre än den som gäller för det land där banken hör hemma. Länderna får själv bestämma vilket av dessa alternativ de vill tillämpa.⁷⁵

Internratingmetoden⁷⁶

Det andra sättet att beräkna kreditrisken är internratingmetoden. Poängen med internratingmetoden är att den är mer riskkänslig och att kapitalkravet kan komma att variera mycket mellan olika banker, beroende på hur portföljerna har sammansatts. I internratingmetoden delas bankens portfölj in i sex tillgångsklasser, med olika risknivåer; exponeringar mot företag, banker, stater, hushåll/personliga företagare, projektfinansiering och innehav av riskkapitalinstrument.

De tre först nämnda tillgångsklasserna kommer att behandlas på ett likartat sätt, medan de resterande kommer att behandlas annorlunda. Den största skillnaden med behandling av dessa tillgångsklasser är de metoder banken använder för att klassificera risken. För t.ex. portföljer innehållande lån till företag bestäms kreditrisken av bankens interna ratingklasser, medan för hushållsportföljer har banken sällan en fast ratingskala. Istället delas portföljen in i produktsegment som kreditkort och bolånekrediter. Med andra ord för hushållsportföljer bestäms riskkomponenter av produktsegment istället för ratingklasser.

Vid användning av internratingmetoder måste banker ta fram värden för ett antal faktorer som påverkar kreditrisken, de s.k. riskkomponenterna. Dessa är PD⁷⁷ (sannolikheten för fallissemang), LGD⁷⁸ (förlustandelen i händelse av fallissemang) och EAD⁷⁹ (exponeringens storlek vid fallissemang). Värdena av dessa faktorer uttrycks i procent.

PD ska motsvara en försiktig bedömning av långsiktigt genomsnittligt PD för låntagare i den aktuella ratingklassen. En PD på 0,7 procent motsvarar en extern rating på BB+ enligt tabellen nedan, skulle medföra en riskvikt, BRW_c på 100 procent.⁸⁰

PD(%)	0.03	0.05	0.1	0.2	0.4	0.5	0.7	1	2	3	5	10	15	20
BRW_c⁸¹	14	19	29	45	70	81	100	125	192	246	331	482	588	625

⁷⁵ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 6.

⁷⁶ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 7, 18-21.

⁷⁷ PD = Probability of default

⁷⁸ LGD = Loss given default

⁷⁹ EAD = Exposure at default

⁸⁰ Committee on Banking Supervision (2001) "The New Basel Capital Accord", s. 37.

⁸¹ BRW_c = Benchmark Risk Weight

Källa: *Committee on Banking Supervision (2001) "The New Basel Capital Accord", s. 37.*

LGD-värdet ligger normalt på 50 procent men om fordran är efterställd ökar värdet till 75 procent. Vid uppskattning av LGD föreslår Baselkommittén att använda metoden C/E (Collateral/Exposure) ratio.⁸² Metoden jämför säkerhetens storlek i förhållande till exponeringen.

EAD är vanligen lika med nominellt utestående belopp för krediter och andra liknande tillgångar i balansräkningen. Derivatinstrument utanför balansräkningen behandlas normalt som i schablonmetoden, och detta innebär att givna omräkningsfaktorer eller tillägg tillämpas.⁸³

Det finns två varianter av internratingmetoder, den grundläggande (Foundation IRBA) och den utvecklade (Advanced IRBA). I den grundläggande internratingmetoden måste banken kunna bestämma PD vid beräkning av kapitalkravet. De resterande faktorerna som nämndes ovan fastställs av tillsynsmyndigheten. I den utvecklade internratingmetoden kan banken få tillstånd att också själv uppskatta värdena för LGD och EAD. Motpartsrisken kan dock minska genom att banken tar säkerhet eller får en garanti från en tredje part. Ytterligare en faktor som påverkar kreditrisken är löptiden på en kredit. I den grundläggande metoden föreslår Baselkommittén att använda en genomsnittlig löptid om tre år. Detta är inget absolut krav. Tillsynsmyndigheter i olika länder har möjlighet att tillåta banker att själva uppskatta löptiden.⁸⁴

Huvudregeln för att få använda sig av grundmetoden är att banken ska ha tillgång till data med minst fem års historik och för den utvecklade metoden krävs data med minst sju års historik. Banken måste även säkerställa fullständighet och tillförlitlighet i processer och system för intern kreditriskmätning, inklusive skattning av faktorerna som påverkar kreditrisken. När det gäller exponeringar mot hushåll ställs särskilda krav avseende risksegmenteringen.⁸⁵

3.3.1.2 Marknadsrisk

Det har inte skett någon ändring i beräkning av marknadsrisk.⁸⁶ Se de nuvarande kapitaltäckningsreglerna under 3.2.4

3.3.1.3 Operativ risk

Definitionen av operativ risk enligt Finansinspektionen är risken för direkta förluster till följd av icke ändamålsenliga eller otillräckliga interna rutiner. Dessa risker är bland annat IT-risker, andra tekniska risker, administrativa

⁸² Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 18

⁸³ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 19

⁸⁴ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 17-18

⁸⁵ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 20.

⁸⁶ Committee on Banking Supervision (2001) "The New Basel Capital Accord: an explanatory note", s. 3.

risker och bedrägerier. Baselkommittén har bedömt att ca 20 procent av det totala kapitalkravet bör avses operativ risk.⁸⁷

Baselkommittén har lagt fram tre preliminära modeller för beräkning av operativ risk. Dessa kallas för basmodellen (Basic Indicator Approach), schablonmodellen (Standardised Approach) och internmätningensmodellen (Internal Measurement Approach).

Basmodellen

I den preliminära basmodellen tas enbart hänsyn till bankens storlek vid uppskattning av operativ risk. Kommittén föreslår bankerna att använda bruttointäkter som mått på storleken. Anledningen till att använda intäkter och inte balansomslutning som mått på storleken är att det finns verksamhet såsom förmögenhetsförvaltning, värdepappershandel och betalningstjänster som kan exponera banken för operativ risk trots att de inte har tillgångar som är knutna till banken.⁸⁸

Vid användning av basmodellen räknas kapitalkravet ut genom att ta en fastställd procentenhet, α och multiplicera med bankens bruttointäkter.⁸⁹

Schablonmodellen

I den andra modellen, det vill säga den preliminära schablonmodellen, ska bankernas verksamhet grupperas i ett antal områden med olika riskindikatorer. Denna modell skall bättre spegla bankens riskexponering med tanke på att kapitalkravet grundas på dessa verksamhetsområden med olika riskindikatorer. Baselkommittén har följande förslag på gruppering av verksamheten:⁹⁰

Business Units	Business Lines	Financial Indicator	Weighting of the business lines
Banking	Retail Banking	Annual Average Assets	17% - 25%
	Commercial Banking	Annual Average Assets	13% - 20%
	Payment and Settlement	Annual Settlement Throughput	12% - 18%

Källa: "Consultative Document, Operational risk", Basel Committee on Banking Supervision (2001), s. 7.

⁸⁷ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 9.

⁸⁸ Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 24.

⁸⁹ Basel Committee on Banking Supervision (2001) "Consultative Document, Operational Risk", s. 6.

⁹⁰ Basel Committee on Banking Supervision (2001) "Consultative Document, Operational Risk", s. 6-7.

Kapitalkravet för respektive "Business Line" räknas ut genom att multiplicera den finansiella indikatorn med ett β -värde. Varje Business Line har olika β -värden samt indikatorer. Formel för beräkning av kapitalkravet för t.ex. "Retail Banking" kommer att se ut på följande sätt:

$$K_{\text{Retail Banking}} = \beta_{\text{Retail Banking}} * (\text{Annual Average Assets})$$

β -värdet för varje "Business Line" ska vara baserad på 20 procent av "Minimum Regulatory Capital" (MRC). Ekvationen ser ut så här:

$$\beta = \frac{[20 \% \text{ current total MRC } (\$)] * [\text{Business Line Weighting } (\%)]}{\sum \text{Financial indicator for the business line from bank sample } (\$)}$$

Internmättningsmodellen⁹¹

Den sista preliminära modellen är mer omfattande och banken får använda egna modeller för att mäta operativ risk. I denna modell föreslår Baselkommittén att de operativa riskerna delas in i sex huvudkategorier (Operational loss types). En beräkning av ett underlag för kapitalkrav genomförs för varje riskkategori i vart och ett av de verksamhetsområden (Business lines) där banken är aktiv (maximalt 48 stycken kalkyler)⁹². För varje kombination av operativ risk och verksamhetsområde uppges en exponeringsindikator (Exposure indicator, EI) som ska motsvara den operativ riskexponering i verksamhetsområdet. Ekvationen för kapitalkrav ser ut så här:

$$\text{Required capital} = \sum_i \sum_j [\gamma (i,j) * EI(i,j) * PE(i,j) * LGE(i,j)]$$

EI = Exposure Indicator

PE = Probability of Loss Event

LGE = Loss Given Event

i = Business Line

j = Risk type

y = gamma-värde

För att underlätta för tillsynsmyndigheten, kommer bankerna istället för att lämna ut EL (expected loss) att lämna ut EI, PE och LGE. Med denna

⁹¹ Basel Committee on Banking Supervision (2001) "Consultative Document, Operational Risk", s. 8-9.

⁹² Finansinspektionen (2001) "Riskmätning och kapitalkrav" 2001:1, s. 24

information kan tillsynsmyndigheten räkna ut förväntad förlust (EL), genom att multiplicera EI, PE och LGE och sedan göra justeringar för oväntad förlust med hjälp av gamma-värde (γ).

3.3.2 Den andra pelaren – Övervakningsprocessen

Den andra pelaren i förslaget handlar om hur tillsynsmyndigheter skall övervaka att reglerna i den första pelaren efterlevs. Den tillsynsmyndighet som kommer att bli ansvarig i Sverige är Finansinspektionen. Utbyggnaden av reglerna som leder till ökade handlingsmöjligheter för bankerna kommer också att leda till att tillsynsmyndigheterna måste införa nya metoder och rutiner.⁹³

Reglerna i den andra pelaren syftar till att säkerställa att bankerna har tillfredställande processer för beräkning av risker och det kapital som därmed är erforderligt. I förslaget betonas att även om tillsynsmyndigheter kommer granska bankers riskbedömning, kommer ansvaret fortsatt ligga på ledningen i bankerna. En annan tanke bakom förslaget är att genom den utökade granskningen skapa en konstruktiv dialog mellan banker och tillsynsmyndigheter.

3.3.2.1 Fyra principer

Förslaget bygger på fyra principer.

Den första principen säger att *”Banks should have a process for assessing their overall capital in relation to their risk profile and a strategy for maintaining their capital levels.”*

I processen skall särskild vikt läggas vid att relatera kapitaltäckningen och bankens strategier till riskexponeringen. Här skall även beaktas vilken fas av konjunkturcykeln som banken befinner sig i. Bankerna bör genomföra rigorösa ”framtidstest” för att identifiera vilka händelser på kapital och kreditmarknaden som kan påverka banken negativt. Ansvaret för dessa processer vilar dock helt på bankledningen.⁹⁴

Den andra principen innebär att *”Supervisors should review and evaluate banks’ internal capital adequacy assessments and strategies, as well as their ability to monitor and ensure their compliance with regulatory capital ratios. Supervisors should take appropriate supervisory action if they are not satisfied with the results of this process.”*

När tillsynsmyndigheterna gör sina granskningar bör de ta flera faktorer i beaktande, resultaten av bankens ”framtidstest”, huruvida banken är förberedd för olika oförutsedda händelser, samt om bankens kapitaltäckning

⁹³ Finansinspektionen (2001) ”Riskmätning och kapitalkrav”, s. 15.

⁹⁴ Basel Committee on Banking Supervision (2001) ”Consultative Document: Overview of The New Basel Capital Accord”, s. 31.

på ett förtroendeingivande sätt är övervakad av den högsta ledningen. Om detta inte är fallet får tillsynsmyndigheten reagera för att missförhållandena skall kunna rättas till.⁹⁵

Tredje principen säger att *”Supervisors should expect banks to operate above the minimum regulatory capital ratios and should have the ability to require banks to hold capital in excess of the minimum”*.

Tillsynsmyndigheten får använda sig av så kallade *“trigger and target capital ratios”* för att kunna säkerställa om banken uppfyller kapitalkraven. Tillsynsmyndigheter i olika länder är tillåtna att sätta högre gränsvärden på kapitaltäckningsmåten, än de som föreslås av Baselkommittén.⁹⁶

Fjärde principen innebär att *”Supervisors should seek to intervene at an early stage to prevent capital from falling below the minimum levels required to support the risk characteristics of a particular bank and should require rapid remedial action if capital is not maintained or restored”*.

Tillsynsmyndigheter bör ta en rad åtgärder i beaktande om de hyser betänkligheter om en bank uppfyller kraven. Bland dessa åtgärder kan nämnas att intensifiera granskningen av banken, restriktioner på utdelning, kräva att banken tar fram och implementerar en plan för att uppnå kapitaltäckningskraven, eller att kräva att banken på något sätt tar in ytterligare kapital.⁹⁷

3.3.2.2 Krav på redovisningen

För att svara upp till krav på interna arbetsmetoder, kreditriskdämpande metoder och värdepapperisering, är banker tvungna att efterleva regler för redovisning och risk management. Framför allt kommer banker att vara tvungna att redovisa de interna metoder som används för att beräkna den minsta kapitaltäckning som krävs. Det finns flera tänkbara metoder för att redovisa. I förslaget har inte en offentlig redovisning övervägts utan istället föreslås inspektioner på plats, olika former av redovisning eller diskussioner med ledningen.

Detta är nya uppgifter för tillsynsmyndigheterna och de kommer att behöva utbilda sin personal innan den är redo att utföra dessa nya uppgifter. Det kommer att leda till problem i början när det nya förslaget implementeras. Då kommer många banker att vilja byta till de mer sofistikerade metoderna för riskbedömning, vilket kommer leda till att de kräver mycket resurser i form av rådgivning vid införandet. Samtidigt har ingen på tillsynsmyndigheten erfarenhet av dessa frågor varför en flaskhals kan uppstå i det primära skedet av implementeringen.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ Ibid.

3.3.3 Den tredje pelaren – Genomlysning av kapital och risk

Liksom den andra pelaren handlar den tredje pelaren om hur de nya reglerna skall kunna implementeras med bibehållet förtroende för bankerna. Den tredje pelaren fokuserar mer på hur marknadsdisciplin skall kunna skapa den genomlysning av bankers kapital och riskkrävande som krävs som komplement till de nya metoderna i den första pelaren. Den här delen av förslaget är en av de mer omfattande med sina 63 sidor plus olika tillägg.

Baselkommittén anser att de nya informationsgivningsreglerna kommer att vara nödvändiga för att marknadsaktörerna skall kunna bilda sig en uppfattning om bankers förhållande mellan risk och kapital. Kan inte en uppfattning fås om detta är det svårt att bedöma en banks finansiella ställning.⁹⁸

Genomförandet av dessa regler kan inte ske på samma sätt i alla länder. Istället finns alternativ för hur de olika tillsynsmyndigheterna skall skapa genomlysningen. Vissa av myndigheterna kan utfärda regleringar medan andra istället väljer rekommendationer. I den tredje pelaren sägs att två effekter skall uppnås, en förstärkning av reglerna, samt en försäkran om att underlåtelse att redovisa leder till konsekvenser. Genomförandet förutspås endast leda till obetydligt ökade kostnader, eftersom all information som redovisas redan finns internt i organisationen. Informationsgivningen är tänkt att bli en del av ledningens rutin, enligt principen *”Banks should have a formal disclosure policy approved by the board of directors. This policy should describe the bank’s objective and strategy for the public disclosure of information on its final condition and performance. In addition, banks should implement a process for assessing the appropriateness of their disclosure, including the frequency of disclosure.”*⁹⁹

Baselkommittén samarbetar med internationella redovisningsorganisationer som IASC för att den vägen harmonisera redovisningsreglerna. Dessutom får reglerna en helt annan auktoritet och genomslagskraft om de är harmoniserade med de internationella redovisningsreglerna.

3.3.3.1 Fyra områden med ökad informationsgivning

I den tredje pelaren kan förslagen delas in i fyra stora delar.¹⁰⁰

Det första området handlar om hur förslaget skall tillämpas på olika sorters banker. Som exempel kan ges hur olika enheters kapitalbehov eller hur dotterbolag skall behandlas jämfört med enheter som praktiskt är att beakta som dotterbolag, men som är del av moderbolaget.

⁹⁸ Basel Committee on Banking Supervision (2001) ”Cultulative Document: Overview of The New Basel Capital Accord”, s. 34.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid, s.30.

Det andra området handlar om hur bankers kapital bör redovisas. Här finns regler hur kapital bör klassificeras samt vilken kvalitativ information som erfordras.

Det tredje området handlar om hur de fyra viktigaste riskerna; kreditmarknads- operativ samt ränterisk skall redovisas. Dessa regler är relativt omfattande. Vilka som gäller beror på vilken metod som har valts under den första pelaren, den standardiserade eller de mer sofistikerade interna metoderna.

Inom det fjärde området finns regler för hur information om den konsoliderade kapitaltäckningen skall förmedlas. Här bör nyckeltalen finnas med, men även en skriftlig del som handlar om olika scenarion, och hur de påverkar nyckeltalen, efterfrågas.

3.3.3.2 Olika informationskrav

I pelare 3 görs skillnad på banker beroende på deras storlek och komplexitet. Även informationsgivningen är indelad i två former, kärninformation och supplementär information. Anledningen till att indelningen gjorts är att det framkommit önskemål på att inte alla banker ska behöva uppfylla alla krav. Alla banker måste dock redovisa kärninformationen. Den definieras som information som kan ligga till grund för mätning eller beslut av en person som förlitar sig på informationen. Supplementär information är information som hänför sig till en speciell institution eller situation.¹⁰¹

Frekvensen på rapporteringen har stor betydelse. För att uppnå marknadsdisciplin kan det vara för sällan att rapportera en gång årligen. Då skulle en stor del av informationen vara obsolet redan vid presentationen och därmed inte utgöra ett fullgott beslutsunderlag. Därför anser kommittén att det skulle vara eftersträvsansvärt med redovisning på halvårsbasis.

3.4 Quantative Impact Studies

3.4.1 “Quantitative Impact study 2”¹⁰²

I april 2001 inledde Baselkommittén Quantitative Impact study 2 (QIS 2). Den involverade ett spektrum av banker, både inom och utom G10. Målet med undersökningen var att samla information för att kunna bedöma vilken inverkan de i januari 2001 föreslagna reglerna skulle få.

Resultatet som erhöles visade att de kommande reglerna skulle leda till ökad kapitaltäckning. Bankerna kom fram till att den grundläggande

¹⁰¹ Basel Committee on Banking Supervision (2001) ”Consultative Document: Overview of The New Basel Capital Accord”, s. 35.

¹⁰² Hela avsnittet bygger på Basel Committee on Banking Supervision ”Results of Quantitative Impact study 3”, [Http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3results.pdf](http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3results.pdf).

internmetoden (foundation) skulle ge 14 procent högre kapitaltäckning, om dessutom operativ risk beaktades blev kapitalkravet 24 procent högre jämfört med de nuvarande reglerna.¹⁰³

Resultatet av QIS 2 var inte tillfredställande eftersom Baselkommittén hade för avsikt att förslaget generellt skulle leda till sänkta kapitalkrav. De tog därför fram förslag till möjliga förbättringar, och bad bankerna genomföra ett nytt test, Quantitative Impact Study 2.5 (QIS 2.5), för att se vilka inverkningsförbättringarna skulle ha på bankernas portföljer.

Förbättringarna innehöll bland annat större beaktande av säkerheter, förändring i bedömningen av riskdämpande tekniker och förändrade riskvikt funktioner för olika portföljer.¹⁰⁴

3.4.2 "Quantitative Impact Study 2.5

I undersökningen deltog 38 banker, av vilka 35 hade deltagit i QIS 2. Resultatet som erhöles visade att kapitalkravet som härstammade från kreditrisk minskade med 8 procent medan det sammanlagda kapitalkravet ökade med 2 procent. Vid en uppdelning av bankerna visar det sig att 24 banker redovisade ökat kapitalkrav medan 14 banker redovisade minskat. Bland dessa banker var den största redovisade ökningen 52 procent medan den största minskningen var 35 procent.¹⁰⁵

3.4.3 "Quantitative Impact Study" 3

I maj 2003 presenterades resultatet av QIS 3: Baselkommittén var nöjd med resultatet då det visade upp det resultat som åsyftats med de senaste ändringarna. Om bankernas portföljer delas upp fås ett resultat som redovisas i tabell 1¹⁰⁶. Där framgår tydligt att de portföljer som kraftigast minskar bankernas kapitalkrav är företags och hushållsportföljerna. Tabellen visar även att företagsportföljen står för oproportionerligt stor del av kapitaltäckningen samt att de föreslagna förändringarna främst har sänkt kapitalkravet just för denna portfölj.

Table 1: Relative contribution of each portfolio to overall change in capital under the IRB foundation (using the possible modifications under consideration)

Portfolio	% of Assets	% of Current capital requirements	% Change under IRB foundation	Relative contribution* in QIS 3	Relative Contribution* in QIS 2
Corporate	47%	65%	-7%	-4%	14%
Sovereign	10%	1%	215%	4%	3%
Interbank	21%	8%	47%	2%	4%
Retail	22%	26%	-37%	-9%	-7%

¹⁰³ a.a. s. 1.

¹⁰⁴ a.a. s. 1.

¹⁰⁵ a.a. s. 3.

¹⁰⁶ Corporate=Företag, Sovereign=Staten, Interbank=Andra banker, Retail=Hushåll

Overall				-7%	14%
---------	--	--	--	-----	-----

*Increase/reduction relative to total current requirements, subject to rounding.

QIS 3 gav Baselkommittén detaljerad information om bankers säkerheter och dess inverkan på kapitalkraven. Resultatet finns redovisat i tabell 2. Generellt kan sägas att förutom interbankportföljen har bankerna till största delen portföljer utan säkerhet. Resultatets exakthet kan dock ifrågasättas då svaren varierar mellan olika banker. Framförallt finns skillnader mellan hur stora exponeringar som var utan säkerhet, samt vilken typ av säkerhet som används.¹⁰⁷

Table 2 – G10 average percentage of collateralised drawn exposures for each portfolio

Country	Unsecured	Physical collateral	Receivables	Commercial real estate	Residential real estate	Financial collateral
Corporate (large)	77%	5%	4%	3%	0%	10%
Corporate (SME)	67%	8%	5%	11%	4%	5%
Sovereign	85%	8%	0%	0%	0%	7%
Interbank	82%	2%	0%	0%	0%	16%

3.5 Metoder för att bedöma kreditrisk

Alla banker använder någon form av modell för att bedöma vilken risk en viss kredit innebär för banken. Även om många banker har egenutvecklade modeller bygger de oftast på ett antal grundmodeller.

3.5.1 KMV¹⁰⁸

En modell som ofta används är KMV (**K**ealhofer, **M**cQuown, **V**asicek). KMV är även ett företag, ägt av Moody's som har specialiserat sig på att utveckla kreditriskmodeller¹⁰⁹. Den härstammar ursprungligen från en modell som skapats av Robert Merton. KMV använder *Expected Default Frequency* (EDF), som är individuell för varje kredittagare, och är en funktion av kredittagarens kapitalstruktur, vinstens volatilitet i förhållande till tillgångarna, samt det innevarande värdet på tillgångarna.

För att kunna göra en bedömning av EDF måste först tillgångarnas värde samt volatiliteten på deras avkastning beräknas. Därefter måste *distance to*

¹⁰⁷ A.a. s. 4, 5.

¹⁰⁸ Kealhofer, S (1995). "Managing default risk in portfolios of derivatives", *Derivative Credit Risk*, Ch. 4. Risk Publications, p. 49-66.

¹⁰⁹ För mer information se: www.kmv.com

default bedömas, vilket görs genom att beräkna antalet standardavvikelser mellan medelvärdet av den sannolika fördelningen av den framtida tillgången och *default point*. *Default point* definieras som summan av alla kortfristiga skulder och hälften av de långsiktiga. Det sista steget är att jämföra *distance to default* med historiska data, som innehåller information om fallisemangsfrekvenser med olika *distance to default*. Genom detta har en sannolikhet för fallisemang räknats ut, vilken kan användas för att bedöma krediter. Modellen kan naturligtvis kalibreras efter behov, för att till exempel ta hänsyn till olika omvärldsvariabler.

3.5.2 Altmans Z-värde¹¹⁰

Altman gjorde redan 1966 en undersökning där han gick igenom 66 företag, av vilka 33 gick i konkurs. Han kom fram till att företagets utveckling kunde spåras i ett antal variabler. I sin undersökning utgick han från 22 olika variabler och eliminerade dem tills han kom fram till följande formel;

$$Z = 0.012X_1 + 0.014X_2 + 0.033X_3 + 0.006X_4 + 0.999X_5$$

X_1 = Rörelsekapital / Balansomslutning

X_2 = Balanserade vinstmedel / Balansomslutning

X_3 = Resultat före räntor och skatt / Balansomslutning

X_4 = Tillgångarnas marknadsvärde / Bokfört värde på totala skulder

X_5 = Försäljning / Balansomslutning

Z = Övergripande index

När Altman använde formeln på sitt urval av företag kunde han fastställa att företag med ett Z-värde på över 2,99 inte gick i konkurs, medan alla som hade ett värde under 1,81 gick i konkurs. Genom att räkna ut Z-värdet för kredittagare kan företags överlevnadsutsikter bedömas.

3.5.3 Value at risk¹¹¹

Metoden Value at risk (VaR) är en metod som är tänkt att med en enda siffra summera en hel kreditportföljs totala risk. Denna metod har blivit mycket populär i de flesta former av finansiella institutioner. Beräkningarna som ligger bakom VaR syftar till att komma fram till följande påstående : *Vi är X procent säkra på att vi inte kommer att förlora ett större värde än V under de närmaste N dagarna*. Genom detta påstående besvaras frågan om hur illa det som värst kan bli.

¹¹⁰ Altman, Edward I (1983/90) *Corporate Financial Distress*,

¹¹¹ Hull, John C (2000) *Options, Futures, & Other Derivatives*, s. 342.

3.5.4 Värdepapperisering

Finansinspektionen har gett ut föreskrifter som reglerar kapitaltäckningen för banker vid värdepapperisering¹¹². I dessa föreskrifter definieras värdepapperisering som ”försäljning av tillgångar från ett institut (en originator) direkt eller indirekt till ett specialföretag”.¹¹³

För att banken, originatorn, inte skall behöva ta upp de värdepapperiserade tillgångarna vid beräkningen av kapitaltäckningen krävs att en ren risköverföring (clean break) har ägt rum. Det innebär att banken inte får ha något åtagande mot specialföretaget som kunde liknas vid att tillgångarna låg kvar i bankens balansräkning. Närmare bestämt innebär det att banken inte får äga aktier i specialföretaget, så länge det inte är en del av bankens verksamhet som market-maker. Banken får inte bidra till finansieringen av specialföretaget, utom i form av en kreditförsäkring som dock skall tas upp vid beräkningen av kapitaltäckning. Företagens namn får inte ge intryck av samband. Det får inte finnas något avtal om att köpa tillbaka tillgångarna vid ett senare tillfälle, utom restportföljer som omfattar mindre än 10 procent av det ursprungliga värdet på de överlåtna tillgångarna, samt konsumentkrediter under vissa omständigheter.¹¹⁴

¹¹² FFFS 2001:7.

¹¹³ Ibid. 1 Kap. 3 § 2 pkt.

¹¹⁴ Ibid. 2 Kap. 2, 4,5 §§.

4 Implementering

4.1 Finansinspektionen

De nya reglerna är tänkta att bli gällande från och med slutet av 2006. Redan nu pågår dock förberedelser för att få övergången att löpa smidigt. I den processen spelar finansinspektionen en viktig roll. De arbetar nu med att sammanställa ett nytt regelverk för IRB-metoden. Detta regelverk är nödvändigt för att bankerna skall kunna göra utvärderingar av hur de påverkas av de kommande reglerna.

4.1.1 Finansinspektionens roll

Finansinspektionens viktiga roll inom kapitaltäckning beror inte endast på att den är tillsynsmyndighet och därmed övervakar beträffade institut, regeringen har även överlåtit på finansinspektionen att utfärda bestämmelser. Som ovan nämnts har Baselkommittén och Kommissionen arbetat parallellt med att ta fram nya kapitaltäckningsregler. Reglerna som Baselkommittén tar fram har ingen tvingande verkan medan de direktiv som kommissionen arbetar med skall implementeras i Sverige. Regeringen avser endast ta med delar av direktiven i svensk lagstiftning, och ge dessa delar formen av ramlagstiftning, medan resten av implementeringen överlåts till Finansinspektionen. Regeringen grundar detta på sin rätt till subdelegation enligt RF 8 kap. 11 §. Lagen där detta skrivs in tillsammans med ramlagstiftningen är lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.¹¹⁵ Det största ansvaret för implementeringen ligger på finansdepartementets bankavdelning.

4.1.2 Tidsplan

Alla finansiella institut på den svenska marknaden kommer att påverkas av de nya reglerna. De institut som väljer de mer avancerade modellerna måste samarbeta med finansinspektionen, som enligt regeringen kommer att vara tillsynsmyndighet. Samarbetet försvåras i nuläget av att det inte finns några slutgiltiga nya kapitaltäckningsregler. Utgående från hur förslaget till nya kapitalregler ser ut i dagsläget har finansinspektionen presenterat ett förslag på hur övergången till de nya reglerna skall gå till. Om ett institut väljer att försöka kvalificera sig för de mer avancerade systemen krävs att de delger finansinspektionen information. De måste komma in med en ansökan om att få använda ett IRB-system, en standardiserad självutvärdering samt minst ett års parallellrapportering.

I den standardiserade självutvärderingen skall instituten visa att de uppfyller samtliga krav som ställs i regelverket. Tanken bakom detta är att underlätta

¹¹⁵ Finansutskottets betänkande 1999/2000:FiU26, samt Prop 1999/2000:94.

för finansinspektionen att vid platsundersökningen fokusera på eventuella problem samt att tvinga instituten till att verifiera att deras IRB-system leder upp till kraven.¹¹⁶

Under tiden som institutet tillämpar schablonmetoden skall de även parallellt beräkna kapitalkravet enligt IRB-metoden och rapportera till finansinspektionen. Detta måste göras under minst ett år innan den nya metoden skall kunna börja användas.¹¹⁷

Finansinspektionen har tagit fram en tidsplan för hur prövningsprocessen ska se ut för de institut som väljer de mer avancerade modellerna. Planen består av sex steg:

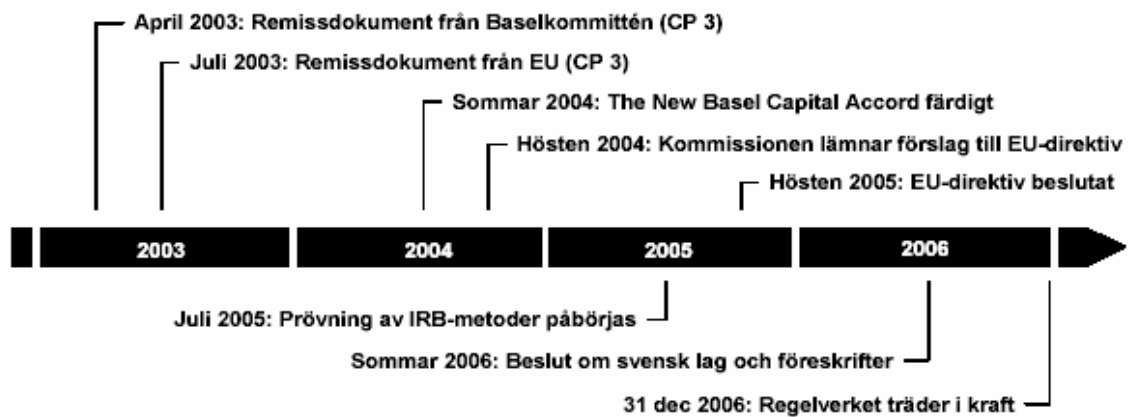
1. Sex månader innan ansökan om att få använda IRB-metod lämnas in skall institutet informera Finansinspektionen om sina planer.
2. Tidigast 1 juli, 2005. Ansökan skickas till Finansinspektionen tillsammans med en självutvärdering.
3. En månad senare ger Finansinspektionen besked om ansökan är komplett eller om den måste kompletteras.
4. Finansinspektionen genomför en skrivbordsundersökning av de inkomna handlingarna. Detta beräknas ta 2-3 månader.
5. Finansinspektionen genomför en platsundersökning som beräknas ta 3 månader. Här börjar även parallellrapporteringen som skall pågå under ett år.
6. Institutet och finansinspektionen diskuterar och lägger fast åtgärds-, implementerings- och övergångsplaner. Om allt går väl kan institutet härefter få finansinspektionens godkännande att använda IRB-system för beräkning av kapitaltäckning.¹¹⁸

Steg ett till fem beräknas ta omkring sex månader, varför finansinspektionen hävdar att hela prövningsprocessen kommer att ta minst ett år i anspråk.

¹¹⁶ Finansinspektionen, Riskmätning och kapitalkrav – vägledning II Implementeringen av IRB-metoder för kreditrisk, s. 7.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ Finansinspektionen, Riskmätning och kapitalkrav – vägledning II Implementeringen av IRB-metoder för kreditrisk, s. 6.

När denna uppsats skrivs har finansinspektionen skrivit färdigt sin förordning angående IRB-metoden. Förordningen är skriven utifrån hur de anser att det slutgiltiga direktivet kommer att se ut. Den kommer att presenteras för bankerna i dagarna, men när det färdiga direktivet presenteras av kommissionen kommer den med stor sannolikhet att behöva omarbetas.

4.2 EU

Inom EU har man parallellt med Baselkommittén arbetat med att ta fram ett direktiv angående kapitaltäckning som skall bygga på Baselkommitténs arbete. Det arbetet kommer inom kort att vara avslutat.

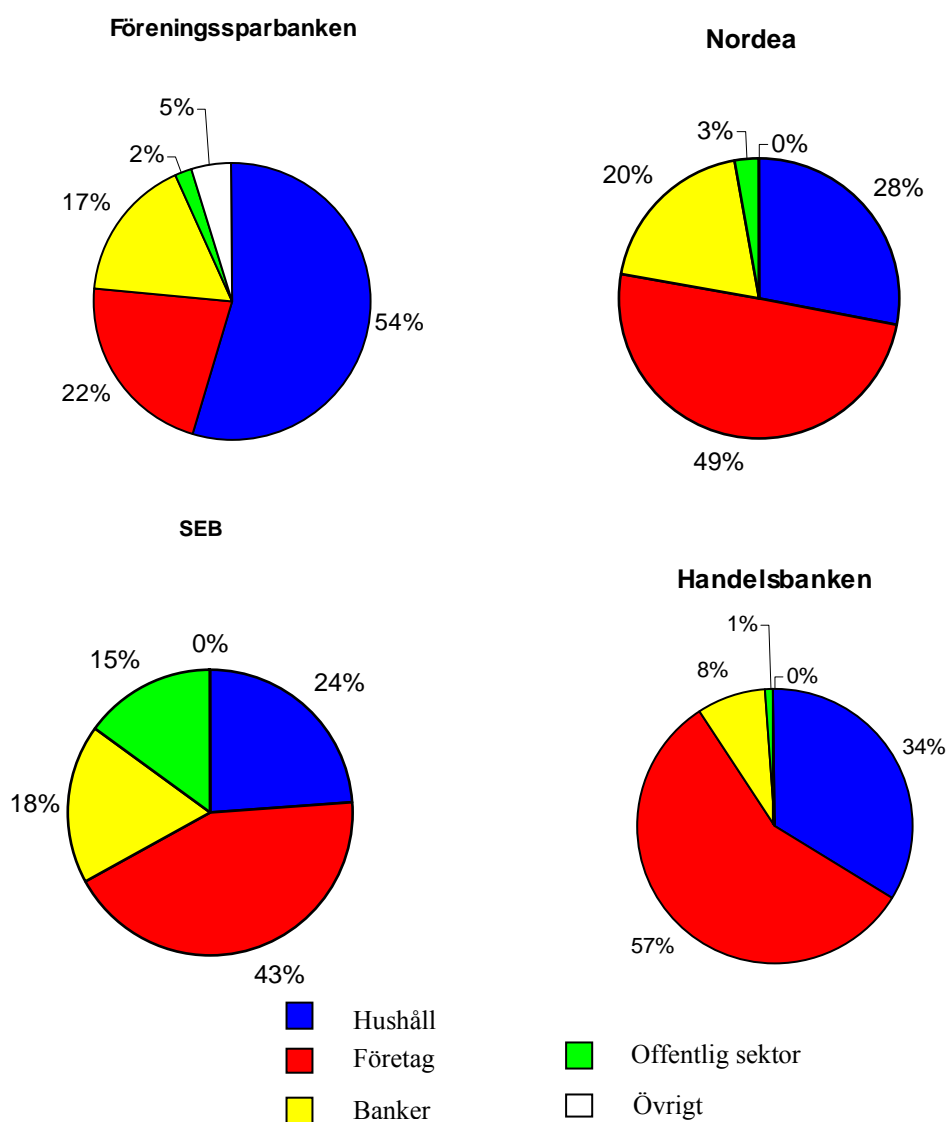
Redan nu har ett förslag presenterats. Förslaget innehåller inte några nya direktiv, utan Kommissionen har valt att omarbeta de redan existerande direktiven. De direktiven är 2000/12/EG om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut, och 96/6/EEG om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut. Det innebär att direktivens syfte inte ändras, de syftar fortfarande till att vara harmoniserande och att skapa ett gemensamt ramverk. Däremot ställer de inga absoluta numerära krav.

Förslagen bygger på Baselkommitténs arbete, och Kommissionen har tagit hänsyn till den kritik som yttrats angående Baselkommitténs arbete, men den har även lyssnat på kritik angående nödvändig anpassning till europeiska förhållanden.

4.3 Reglernas monetära effekt för bankerna

4.3.1 Vinnare eller förlorare?

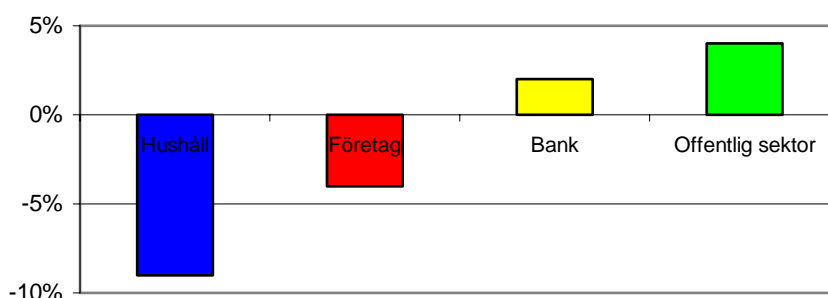
Huruvida kapitaltäckningskravet kommer att bli högre eller lägre för en bank beror, som tidigare visats, bland annat på hur dess kreditportfölj är sammansatt. De fyra största svenska bankernas kreditportföljer skiljer sig åt en aning och här kan tendenser till vinnare ses. Figuren nedan visar respektive banks kreditportfölj år 2004. Bankernas kreditportföljer är uppdelade på samma sätt som QIS 3. Siffrorna är hämtade ur respektive banks årsredovisning.

Med hjälp av hur bankernas kreditportföljer för tillfället är uppbyggda har jag kunnat prognostisera hur mycket kapitalkraven sänks med de kommande

reglerna. Detta har jag gjort genom att applicera resultaten i QIS 3 (se 3.4) på de fyra studerade bankerna. Enligt QIS 3 sänks i genomsnitt kapitalkravet för banker med krediter till hushåll med nio procent och för krediter till företag med fyra procent. Kapitalkravet för krediter till banker och den offentliga sektorn ökar med två respektive fyra procent.¹¹⁹ Vilket åskådliggörs med figur nedan. Övrig utlåning har jag inte beaktat i mina beräkningar då de utgör en försumbar del av kreditportföljerna.

Förändring i kapitaltäckning för respektive sektor enligt QIS 3

Vid en beräkning av de fyra bankernas kapitaltäckning, med de kommande reglerna, kommer jag fram till att kapitaltäckningen förändras enligt följande för de fyra studerade bankerna:

Bank	Nuvarande kapitaltäckning	Förväntad förändring	Kommande kapitaltäckning
Föreningssparbanken	11,60 %	-4,90 %	11,03 %
Handelsbanken	10,00 %	-5,44 %	9,47 %
Nordea	9,50 %	-3,96 %	9,12 %
SEB	10,29 %	-2,44 %	10,04 %

Resultatet i QIS 3 har jag multiplicerat med respektive banks andel i varje sektor för att få fram deras förväntade förändring i kapitaltäckning. En kreditportfölj som består av 25 procent i varje sektor får en förväntad förändring i kapitaltäckningskravet med: $25 * (-0,09) + 25 * (-0,04) + 25 * 0,02 + 25 * 0,04 = -1,75 \%$. Resultatet har jag använt för att få fram det kommande kapitaltäckningskravet.

¹¹⁹ ”Results of Quantitative Impact study 2.5” <http://www.bis.org/bcbs/qis/qis25results.pdf>. 22 september 2002.

Anmärkningsvärt är att samtliga banker enligt min uträkning får ett minskat kapitaltäckningskrav. Detta visar tydligt på åt vilket håll de föreslagna reglerna påverkar bankernas kapitaltäckning. En annan sak jag kan se är att de fyra bankernas kapitaltäckningskrav närmar sig varandra.

Alla banker får sänkt kapitaltäckning och Handelsbanken, som för tillfället har näst lägst kapitaltäckning, blir vinnaren med en prognostiserad minskning på 5,44 procent. Orsaken till att Handelsbanken blir vinnare är på grund av att de har störst andel hushåll och företag av sin totala kreditportfölj.

Nordea är den bank som för tillfället har lägst kapitaltäckning, denna position kommer de att behålla efter att de föreslagna reglerna har implementerats. De kommer att sänka sitt kapitaltäckningskrav med nästan 4 procent. Föreningssparbanken minskar sitt krav med 4,90 procent. SEB är den bank av de fyra studerade som får minst förändring av sin nuvarande kapitaltäckning. För SEB sänks kravet med 2,45 procent och de kommer att hamna på 10,04 procent i kapitaltäckning.

4.3.1.1 Vinnare eller förlorare i kronor

Vid beräkningen nedan använde jag mig av formeln för kapitaltäckning, för att få fram de förväntade värdena för kapitalbas och riskvägt belopp.

$$\text{Kapitaltäckningsgrad} = \frac{\text{Kapitalbas}}{\text{Riskvägt belopp}}$$

Förändringarna i kapitaltäckning leder till att bankerna antingen kan höja sitt riskvägda belopp eller sänka sin kapitalbas. Naturligtvis är även en kombination möjlig.

Resultatet åskådliggörs nedan:

Bank	Möjlig förändring i kapitalbas (miljarder kr)	Möjlig förändring i riskvägt belopp (miljarder kr)
Föreningssparbanken	60,74 - 57,76 = 2,98	524,55 - 498,85 = 25,70
Handelsbanken	65,47 - 61,90 = 3,56	657,71 - 631,66 = 26,05
Nordea	137,4 - 131,9 = 5,44	1 405,00 - 1328,6 = 76,43
SEB	58,67 - 57,24 = 1,43	570,35 - 556,43 = 13,92

I tabellen ovan visas hur stora förändringarna blir i miljarder kronor, om endast ett alternativ väljs. Väljer bankerna att minska sin kapitalbas motsvarar det en sänkning på cirka 1,43 – 5,44 miljarder. Dessa belopp kan banken använda till investeringar eller ökad utdelning till aktieägare.

Bankerna kan även istället välja att öka sitt riskvägda kapital, det vill säga antingen låna ut mer eller höja sin risk nivå. Väljer banken att låna ut mer, motsvarar det ett ökat belopp på mellan cirka 17 – 35 miljarder kronor, beroende på bank.

En summering av förändringarna i kapitalbas ger 13,41 miljarder kronor för de fyra bankerna att fritt disponera. Den möjliga utökade utlåningen som fås vid en summering av de ökade riskvägda beloppen är 142,1 miljarder kronor.

En invändning mot mina uträkningar är att jag inte tar hänsyn till vilken typ av företags- och hushållslån bankerna har. Skulle någon bankerna ha stora krediter till företag med högrisk, är det inte troligt att de får sänkt kapitaltäckningskrav med fyra procent, som jag räknat med inom den sektorn. Jag finner det dock sannolikt att alla de fyra storbankerna jag undersökt är relativt stabila. Ytterligare en faktor att beakta är att de kommande reglerna medför stora kostnader för bankerna.

Enligt tidigare studier¹²⁰ på området kommer de föreslagna kapitaltäckningsreglerna att sätta press på små och medelstora banker. Det kan leda till att dessa banker slåss samman för att klara av omställningen. Tidigare studier visar även att de stora bankerna som är globala och som redan har utvecklat robusta system för att klara de nya reglerna kommer att gynnas.

¹²⁰ Sheehan Paul et al (2001) ”In the end of the capital as we know it”.

5 Analys

5.1 Skillnader mellan de nuvarande och de kommande kapitaltäckningsreglerna

5.1.1 Generell kapitaltäckning

Kapitaltäckningen kommer fortsatt att vara 8 procent. I praktiken blir den dock lägre eftersom de överskattningar av kapitaltäckningsbehovet som de nuvarande reglerna gör försvinner. Förändringarna i metoderna ligger istället tyngdpunkten på hur det riskvägda beloppet räknas ut. Att det verkar som att samtliga är överens om att siffran är rimlig, tror jag har en ganska enkel förklaring. Det beror helt enkelt på att bankerna redan idag, av andra skäl, ligger på en högre nivå, och därför inte är intresserade av en sänkning utav mininivån. Tillsynsmyndigheterna är överens om att en höjning inte är nödvändig, utan anser att 8 % är lagom för det hindrar en utveckling där banker försöker vinna konkurrensfördelar genom att medvetet sänka kapitaltäckningen.

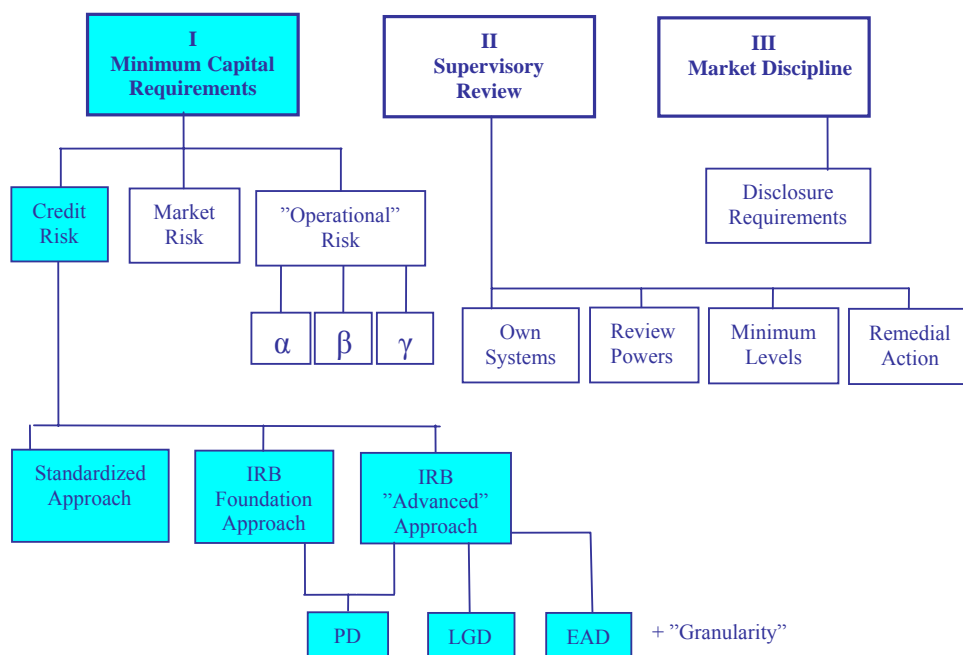
5.1.2 Avreglering

Nya regler innebär vanligtvis att ett fenomen skall påbjudas eller förbjudas, antingen skall handlingsfrihet uppnås eller förhindras. I det här fallet måste de kommande reglerna ses som en kombination, en omreglering. Reglerna begränsar bankernas möjligheter i ett avseende och ger dem större handlingsfrihet i ett annat. De begränsar genom att de kommer att höja kapitalkraven på vissa krediter. Reglernas omfattning kommer att begränsa i den meningen att det finns mer detaljer att följa. Däremot kommer handlingsfriheten att öka, då kapitalkraven sänks på andra krediter. Reglernas detaljeringsgrad ger fler undantag och därmed större frihet än tidigare.

Om reglernas begränsningar och ökade handlingsfrihet jämförs kommer effekten av den ökade handlingsfriheten att vara större. Detta då bankerna kommer att få använda egna modeller samt att reglerna blir mer detaljerade och mindre schablonartade. Det starkaste beviset för att de nya lagarna egentligen kan ses som en avreglering är att de kommer att leda till lägre kapitaltäckningskrav. Om bankerna ges större frihet kommer de, för att vara konkurrenskraftiga, öka sin utlåning. Eftersom de kan göra detta, måste reglerna ses som en avreglering.

Vissa delar av regelförslaget, som andra och tredje pelarna kan dock inte ses som avreglering då de tvingar bankerna att utöka sin redovisning.

5.1.3 Kreditrisk

Källa: Jonathan G F Walsh, Northon Rose, 27 June 2001 (www.gtnews.com)

Trots att reglerna är obsoleta finner jag inte principen som kommer till uttryck i reglerna föråldrad. Det är logiskt att dela in olika krediter i riskklasser och låta dessa reglera kapitaltäckningen. Dagens system med att dela in kapitalbasen i olika former av kapital tycker jag är viktigt att bibehålla, för att det på ett bra sätt speglar olika krediters risk.

5.1.3.1 Schablonmetoden

De nya baselreglerna kan sägas vara ett tydligt steg på väg mot användandet av bankernas egna modeller. Det tycker jag är en bra utveckling, eftersom övervakningen av kapitaltäckningen då blir som effektivast för alla parter. Tyvärr innebär inte alla modeller i de nya baselreglerna att egna modeller kan få användas. Anledningen till att schablonmetoden inte ger möjlighet att använda egna modeller, är att inte alla banker av olika anledningar har möjlighet att göra detta.

Lösningen med att använda ratingbolagen för att göra kreditbedömningarna har fördelar och nackdelar. Jag menar att fördelarna ligger i enkelheten och att bedömningar i det enskilda fallet görs objektivare då alla bedömningar kommer från samma källor. En annan fördel är att bankerna får erkänt goda kreditbedömningar, eftersom ratingbolagen har relativt sett större resurser än bankerna. Nackdelarna är att tillgängligheten till kvalificerad rating på svenska företag är begränsad. Jag anar här ett bevis för att de amerikanska

tillsynsmyndigheterna är starka i Baselkommittén, då oberoende rating är betydligt vanligare i USA.

5.1.3.2 Internratingmetoden

Internratingmetoden är egentligen två snarlika modeller; den grundläggande och den avancerade. Då båda modellerna tillåter att bankerna gör egna bedömningar kommer de ett stort steg närmare egna kreditriskmodeller, men Finansinspektionen styr fortfarande vilka egna modeller som får användas. Genom reglerna styr tillsynsmyndigheten utvecklingen och skapar en harmonisering där de banker med de sämst utvecklade kreditmodellerna tvingas förbättra sina, och de som hunnit längre ges möjlighet att sänka sina kapitalkrav genom att vidare utveckla sina modeller.

De modeller som bankerna använder internt är enligt min bedömning relativt kompatibla med de nya regler som föreslås. Jag menar att PD bygger på samma princip som KMV medan EAD i den avancerade metoden liknar en Value at Risk (VaR) metod. Detta sedan KMV räknar ut sannolikheten för fallissemang och EAD används för att beräkna exponeringens storlek vid fallissemang. Därmed kan reglerna sägas anpassa sig efter hur bankerna arbetar och gör förändringen de jure efter hur det de facto ser ut idag.

Problemet när bankerna tillåts använda egna modeller är att bedömningarna blir subjektiva, och görs av personer som har sin egen banks bästa för ögonen. Även om man bortser från att bedömningarna görs av anställda, kommer samma företag med stor sannolikhet att få olika kreditbetyg i olika banker. Det är ett problem och kan snedvrیدا konkurrensen på marknaden, internationellt och regionalt. Problematiken kan endast lösas genom att tillsynsmyndigheterna samarbetar, menar jag.

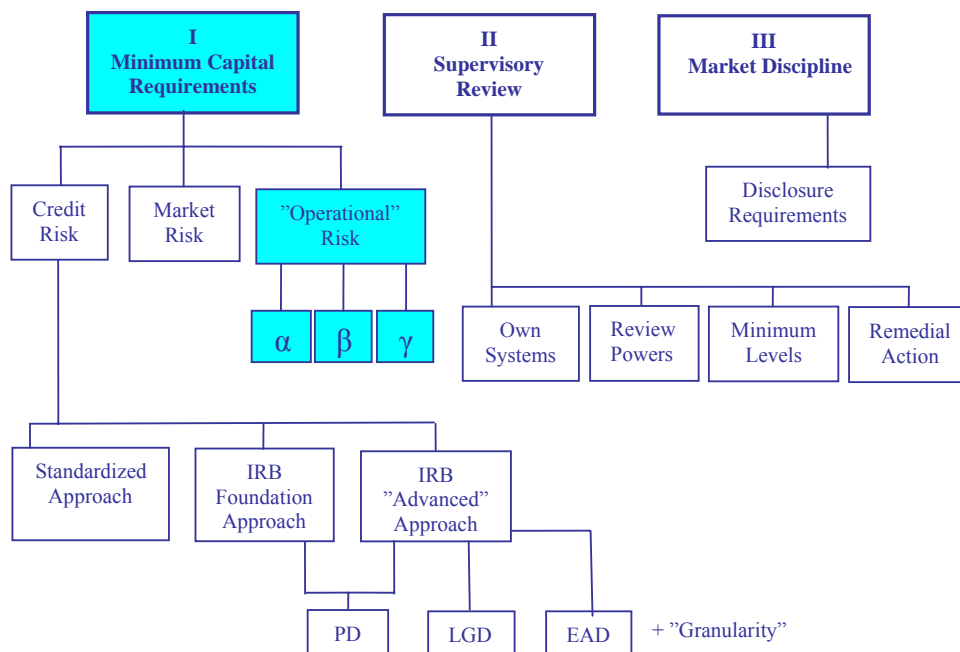
Indelningen som kommer att ske i sex riskklasser är en förändring mot de nuvarande reglerna med fyra klasser. Det är en förbättring eftersom en större uppdelning ger en bättre nyansering av den verkliga risken.

Ett ytterligare problem med egna bedömningar är att jämförbarheten mellan olika bankers kredittäckning försvåras. Det ser jag inte som något stort problem eftersom bankerna är skyldiga att redovisa en mängd mått i sin redovisning.

5.1.4 Marknadsrisk

Här kommer inga förändringar från de nuvarande reglerna att ske.

5.1.5 Operativ risk

Källa: Jonathan G F Walsh, Northon Rose, 27 June 2001
(www.gtnews.com)

Införandet av operativ risk är helt nytt och det finns därför inga tidigare regler att jämföra med. Jag anser att Baselkommittén har gjort rätt som har tagit med reglerna. Det måste vara ett av målen att kapitaltäckningen skall spegla bankens totala risktagande. Därmed blir kapitaltäckningen mer rättvisande när även denna risk tas med. Det är även positivt för bankbranschen som helhet att det nu i högre grad fokuseras på operativ risk.

En stor nackdel med de nya kraven är att det inte finns några diversifieringseffekter med. Det kan leda till att den ökade fokusering på diversifiering som nya regler hade medfört nu uteblir.

5.1.6 Pelare två och tre

I dessa pelare kommer de största utåt märkbara skillnaderna ske. De nya metoderna för redovisning och genomlysning innebär att hittills oredovisad information nu måste göras allmänt tillgänglig.

Jag anser att dessa förändringar är nödvändiga. De krävs för att bankerna skall få använda egna metoder. För med den ökade friheten krävs för att trovärdigheten skall upprätthållas att bankerna tar ansvar och redovisar hur de motiverar sin kapitaltäckning.

Trots att Finansinspektionen kommer att få ökad befogenhet att granska bankernas beräkningar vill jag lyfta fram revisorernas roll. Det är de som skall granska bankernas räkenskaper, och därför även de som är ansvariga för att kapitaltäckningen redovisas på ett korrekt sätt.

I arbetet med att granska kapitaltäckningens redovisning anser jag det riktigt att satsa på att i första hand granska de interna systemen. Numera sköts den mesta av beräkningarna för kapitaltäckningen av automatiska databehandlingssystem. När dessa fungerar korrekt kommer även kapitaltäckningen att redovisas på ett rättvisande sätt. Att sedan Finansinspektionen även måste granska om alla risker redovisats korrekt, för att undvika att banker på felaktiga grunder försöker sänka kapitaltäckningen, som Wihlborg & Benink hävdar, är uppenbart. Men jag delar Finansinspektionens mening att det är osannolikt att bankerna systematiskt skulle redovisa fel, om de eventuella vinsterna från detta jämförs med de förluster som skulle uppstå om det upptäcktes.

5.2 De kommande kapitaltäckningsreglernas konsekvenser för bankerna

5.2.1 Varför behövs de kommande kapitaltäckningsreglerna?

Dagens regler fyllde utan tvekan sitt syfte när de trädde i kraft på 1980-talet, men har i takt med att världen förändrats, blivit obsoleta. Det enda berättigande jag kan se för reglernas existens är att de kan användas för att jämföra kapitaltäckningen bankerna emellan.

Jag ser framförallt tre huvudanledningar till att de nuvarande reglerna har föråldrats. Dessa redovisas nedan.

5.2.1.1 De nuvarande har förlorat sin praktiska relevans

En viktig orsak till att de nuvarande reglerna har förlorat i betydelse är det faktum att det inte längre är många banker som använder sig av de dem, annat än vid sin rapportering till Finansinspektionen. Istället använder sig bankerna internt, redan nu av mer avancerade modeller som de kommande reglerna anpassats efter, och som leder till en mer rättvisande riskbedömning. Denna utveckling har snarare tvingats fram av marknaden (framförallt ratingbolagen) än av Finansinspektionen och Basel I. I realiteten har alltså de nuvarande reglerna förlorat sin praktiska relevans.

5.2.1.2 De nuvarande är generella, ej rättvisande

Ett annat problem med de nuvarande kapitaltäckningsreglerna är att de är grova och inte tillräckligt riskkänsliga. Det krävs lika mycket kapitaltäckning oavsett till vilket företag banken lånar ut pengar. Banken måste ha samma höga kapitaltäckning då de lånar ut till stora stabila företag, som när de lånar ut till mindre tillväxt- och högriskföretag. Basel I är utformat så att den genomsnittliga kapitaltäckningen blir rätt, men att kapitaltäckningen i det enskilda fallet kan bli fel. Detta faktum kan leda till högre kostnader i form av onödigt hög kapitaltäckning för banker som i huvudsak har lån med låg risk. Banker som har högre risk på sin utlåning får generellt sett för låg kapitaltäckningsnivå. Reglerna är alltså för generella och ger en ej rättvisande bild.

5.2.1.3 De nuvarande går att kringgå

Problemet med att de nuvarande reglerna går att kringgå är allmänt känt av både bankerna och Finansinspektionen. Ett exempel på hur man kan kringgå reglerna med lagliga medel är lånegarantier med löptid under ett år. Dessa kräver ingen kapitaltäckning, till skillnad från lånelöften över ett år. Det har lett till att lånelöften ges under ett år men med förlängningsklausuler. Man kan även med olika derivatinstrument kringgå Basel I. Anledningen till detta är helt enkelt att när Basel I skapades, var inte handeln med derivatinstrument lika utvecklad.

Tanken att banker skall ha en viss kapitaltäckning har dock inte föråldrats. Därför är det nödvändigt att reglerna moderniseras och förfinas.

5.2.2 De kommande kapitaltäckningsreglernas omfattning och komplexitet

Att de kommande reglerna är omfattande och extremt komplicerade är ett problem. De föreslagna reglerna som är tänkta att användas vid beräkning av riskerna är så komplicerade att bankerna behöver personer med matematisk expertkompetens för att hantera dem. Omfattningen och komplexiteten kommer leda till att endast ett fåtal personer inom organisationerna behärskar regelverket, vilket innebär att färre personer kommer att vara insatta i helheten. Systemet är sårbart med hänsyn till att dessa personer plötsligt kan försvinna från bankerna. Denna specialisering kommer vidare att visa sig i ökad datorisering och att beslut i större grad kommer att tas utifrån kalkyler gjorda från statistiskt uppbyggda modeller. Det leder till att mänskliga fel undviks, men skapar samtidigt en dynamikförlust, då bedömningarna blir mekaniska.

Jag anser att reglerna bör vara väldigt omfattande, då de nuvarande är alltför generella. Reglerna skall gälla banker världen över och måste då täcka alla tänkbara luckor. Komplexiteten behöver å andra sidan inte vara ett problem.

Det krävs endast ett fåtal kunniga personer, vilka bygger upp det IT-system som tar hänsyn till alla regler. Vid uppbyggnaden av de nya systemen behöver bankerna experthjälp, men då systemen är fullt utvecklade och klara så ska komplexiteten i kapitaltäckningsreglerna inte utgöra hinder. Jag anser det dock, som sagt, viktigt att bankerna har en expertgrupp som kan hantera regelsystemen vid problem.

5.2.3 Kommer bankerna att beräkna riskerna på annorlunda sätt?

Det har under senare tid vuxit fram ny teknik hos de flesta banker för beräkningar inom kapitaltäckningsområdet. De föreslagna reglerna är bra då de legitimerar denna teknik, och ger den incitament att utvecklas.

Jag anser det viktigt att kapitaltäckningsreglerna inte får bli som ännu en skatt, en pålaga. Detta då det är viktigt att bankerna i framtiden kan använda sig av samma metoder internt som när man redovisar för Finansinspektionen. Idag använder sig bankerna internt av egna metoder vid beräkning av sitt kapitaltäckningskrav och Basel I reglerna vid redovisning till Finansinspektionen. Detta måste förhindras, och de nya baselreglernas långsiktiga mål är just att bankernas egna kreditriskmodeller skall få användas.

Jag anser inte att de nya reglerna kommer leda till att bankerna beräknar riskerna på ett annorlunda sätt, utan att de nya reglerna kommer legitimera de metoder de redan nu använder. Visar det sig i slutändan att bankerna måste ha helt andra, egna system, så är Basel II ett stort misslyckande, då gigantiska resurser lagts på utveckling av ett system som i bankens vardag ändå inte används.

Oavsett hur mycket baselreglerna utvecklas är jag skeptisk till att bankerna fullt ut kommer att kunna använda egna modeller för rapportering till Finansinspektionen. Jag menar att Finansinspektionen alltid kommer att behöva reglera redovisningen av kapitaltäckningen. Därför kommer rapporteringen av kapitaltäckningen alltid innebära två kreditbedömningar, först den affärsmässiga och sedan den lagstadgade.

5.2.4 Implementeringen

Implementeringen av de nya reglerna kommer inte bli något problem för de svenska bankerna. De ligger långt framme och man har mycket personal som jobbar med de nya reglerna. Det är snarare Finansinspektionen som kan få problem, då de måste nå den kompetens som behövs för att behärska de nya reglerna och de nya metoderna som bankerna planerar att använda. Jag anser att problem kan uppstå, vid den märkliga situation då bankerna tvingas lära Finansinspektionen sina beräkningsmetoder innan Finansinspektionen kan börja sitt granskningsarbete.

Ett problem är även att det i nuläget inte föreligger några definitiva regler utan endast olika förslag.

5.2.5 Kostnader

De nya kapitaltäckningsreglerna kommer i ett första skede leda till höjda kostnader för bankerna. En uppskattning gjord av Dr. G A Walker visar på att under en femårs period skulle kostnaderna komma upp i sammanlagt \$2,25 billioner för implementeringen. Jag håller för sannolikt att denna siffra är i överkant, men den visar ändå på vilka enorma pengar det handlar om.

De kommande reglerna är motiverade av två skäl, ekonomiska och lagtekniska. Genomgången av bankernas kapitalstock har visat att det finns stora pengar som kan omlokaliseras till mer produktiva investeringar. Reglerna har också visat sig trubbiga, de tar inte hänsyn till bankernas verkliga riskexponering samt det är möjligt att undvika deras syfte.

Käll- och litteraturförteckning

Publicerade källor

Afrell, Lars, Klahr; Håkan, Samuelsson, Per (1998), ”Lärobok i kapitalmarknadsrätt” Norstedts Juridik Stockholm.

Altman, Edward I (1983/90) *Corporate Financial Distress*, Wiley.

Affärsvärlden, Finansbilagan. (1988), ”Internationella regler ökar kapitalbehovet: Japanska banker drabbas värst”. Häfte 36. Sörmlands Grafiska AB Katrineholm.

Basel Committee on Banking Supervision, (2001) “The New Basel Capital Accord”

Basel Committee on Banking Supervision (2001) “The New Basel Capital Accord: an explanatory note”

Basel Committee on Banking Supervision (2001) “Consultative Document, Operational Risk”.

Carey & Hrycay (2000) “Parameterizing credit risk models with rating data” Symposium on Credit Ratings and the Proposed New BIS Guidelines on Capital Adequacy for Bank Credit Assets, New York University, Salomon Center.

Cranston, Ross (1997) “Principles of Banking Law” Oxford University Press

Finansinspektionen (2001) ”Riskmätning och kapitalkrav” 2001:1, Baselkommitténs förslag till nya kapitaltäckningsreglerna ur ett svenskt perspektiv.

Finansdepartementet, ”Branschglidning i den finansiella sektorn”, Ds 1990:57

Funered, Urban E (1994) *Bankernas risktagande*. Studentlitteratur, Lund.

Markström, Göran, (1990) ”De nya reglerna för kapitaltäckning i svenska kapitalinstitut”. *Skandinaviska Enskilda Bankens Kvartalsskrift*. Nr 4, 1990, Print Production AB.

Holme, Idar M. & Solvang, Berndt K (1997) *Forskningsmetodik*. Studentlitteratur.

Kealhofer, S (1995). ”Managing default risk in portfolios of derivatives”, *Derivative Credit Risk, Ch. 4. Risk Publications*.

Petterson, Gertrud (1996) *Att skriva rapporter - Om formen och dess betydelse för innehåller*, institutionen för Nordiska språk, Lunds Universitet.

Riley, White H. (1963) *Sociological research*. Harcourt, Brace and Ward.

Sveriges Riksbank, ”Den svenska finansmarknaden”, 2001.

Wiedersheim, Paul F & Eriksson, LT (1997) *Att utreda, forska och rapportera*. Liber Ekonomi.

Propositioner

Prop. 1999/2000:94 Moderniserade kapitaltäckningsregler m.m.

Årsredovisningar

Handelsbankens årsredovisning 2004

Föreningssparbankens årsredovisning 2004

Nordeas årsredovisning 2004

SEB årsredovisning 2004

Uppsatser

Andreew Elisabeth & Wiberg Isabel (1998) Kapitaltäckning - skydd eller begränsning? En studie av kapitaltäckning i svenska banker, Magisteruppsats, Företagsekonomiska institutionen, Lunds Universitet.

Elektroniska källor

Bank for International Settlements, hemsida, [Http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3results.pdf](http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3results.pdf), 6 april 2005.

FinanceAsia, hemsida, <http://www.financeasia.com>,

Finansinspektionen, hemsida, [Http:// www.fi.se](http://www.fi.se), ”Om FI”, 21 april 2005.

GTNews, hemsida, <http://www.gtnews.com>, ”The effect of the new basel capital accord”, 28 april 2005.

New York University Leonard N: Stern School of Business, hemsida, [Http://www.stern.nyu.edu](http://www.stern.nyu.edu), Altman, Saunders (2000) “An Analysis and critique of the BIS proposal on capital adequacy and ratings”, 23 april 2005.

Riksdagen, hemsida, [Http://www.riksdagen.se](http://www.riksdagen.se), ”Regeringens proposition 1994/95:50, Nya kapitaltäckningsreglerna (1994)”, 12 april 2005.

Rättsfallsförteckning

Finansinspektionen Dnr 04-1669-320 Återkallelse av tillstånd att driva värdepappersrörelse m.m.